

Nr 9.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55, i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

1:o) **Investeringsplan för kommunikationsverken.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:ten under kapitalbudgeten (bilaga 27, punkt 1, s. 1—9 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1954) lämnat en översikt över kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

I 1953 års statsverksproposition uppskattades investeringsutgifterna under budgetåret 1952/53 för de här berörda fonderna, exkl. utgifter för förrådsökning, utlåning, aktieförvärv o. d., till ca 904 milj. kr. Såsom framgår av följande sammanställning uppgick emellertid de faktiska utgifterna för samma ändamål till ca 860 milj. kr. Den sammanlagda medelsförbrukningen överskattades sålunda för ett år sedan med ca 45 milj. kr varav på vartdera av statens järnvägar och vattenfallsverket faller ca 20 milj. kr. I övrigt är avvikelserna — i absoluta tal — av mindre omfattning.

Tabell 1.

	Beräknat hösten 1952	1952/53 Utfall
Postverket	12,7	10,9
Televerket	248,0	251,1
Statens järnvägar	311,0	290,1
Vattenfallsverket	294,5	273,2
Luftfartsverket	8,0	8,0
Förrådsfonden (kom.dep.)	29,5	26,6
Summa, milj. kr	903,7	859,9

Å övriga, i sammanställningen ej medräknade anslag, har av de medel, som fanns tillgängliga den 1 juli 1952 eller sedermera anvisades under budgetåret 1952/53 och som uppgick till sammanlagt 75,1 milj. kr, förbrukats 71,2 milj. kr. Den totala medelsförbrukningen under budgetåret 1952/53 på de investeringsanslag, som anvisats för kommunikationsverken, har sålunda uppgått till ca 931 milj. kr. Därav har 376 milj. kr finansierats

med verkens egna avskrivningsmedel, ca 6 milj. kr med avskrivningsmedel från driftbudgeten och med kapitalmedel, som frigjorts inom verken, samt resten, ca 550 milj. kr, med lånemedel.

Beräkningarna rörande investeringsverksamhetens omfattning under budgetåret 1953/54 framgår av följande sammanställning.

Tabell 2.

	Behållning från 1952/53	Anslag för 1953/54	Medelsförbrukning 1953/54		
			Beräknad i statsverks- prop. 1953	Verkens för- slag hösten 1953	Förordad av föredra- gandena
M i l j o n e r k r o n o r					
Postverket	2,4	12,9	12,7	12,7	12,7
Televerket	7,9	312,9	248,0	260,0	249,0
Statens järnvägar	37,9	368,2	311,0	344,5	330,0
Vattenfallsverket	38,8	347,5 ^a	331,5	363,2	360,0
Luftfartsverket	1,0 ¹	9,4	8,0	8,0	8,0
Förrådsfonden	2,9	40,1	35,0	43,1	36,4
Summa	90,9	1 091,0 ^a	946,2	1 031,5	996,1

För innevarande budgetår beräknas sålunda nu en investeringssumma för de i sammanställningen nämnda verken om ca 996 milj. kr, exklusive anslag till rörelsekapital, utlåning, aktieförvärv o. dyl., att jämföras med de ca 946 milj. kr som beräknades i 1953 års statsverksproposition. Härför erforderliga höjningar av medelsförbrukningsramarna ha med hänsyn till utvecklingen på arbetsmarknaden samt verkens trängande investeringsbehov ansetts böra medgivas. Beträffande vattenfallsverket förutsattes därvid medelsanvisning å tilläggsstat.

För budgetåret 1954/55 har verksstyrelserna räknat med att investeringsutgifterna skall komma att stiga till ca 1 100 milj. kr, vilket i jämförelse med de senaste beräkningarna för nu löpande budgetår skulle innebära en ökning av investeringsverksamheten med ca 63 milj. kr. Beloppet är ett saldo av en ökning av utgifterna på de ramreglerade anslagen med ca 90 milj. kr och en minskning å övriga anslag med närmare 28 milj. kr (tabell 3). Det förra beloppet betingas till större delen av en föreslagen ökning av televerkets investeringar från 249 milj. kr i år till ca 308 milj. kr nästa år.

I fråga om investeringsplanen för nästa budgetår anför *departementschefen* följande.

De förslag, som verken sålunda framlagt, kan sägas över lag vara väl motiverade. Ur såväl service- som räntabilitetssynpunkter skulle det ställa sig synnerligen förmånligt, om icke andra hänsyn tvingade till annat, att ytterligare utvidga investeringarna i de statliga affärsverken. Här må t. ex. erinras om, att enligt den tioårsprognos, som förelades riksdagen i 1950 års statsverksproposition, beräknades investeringsbehoven, exklusive förrådsfonden, komma att stiga från ca 460 milj. kr budgetåret 1949/50 till en högsta nivå om ca 630 milj. kr under budgetåret 1953/54 för att därefter falla till

¹ Enligt Kungl. Maj:ts beslut har, så när som på 1 milj. kr på anslaget till Byggnader, tidigare föreliggande reservationer indragits.

² Därav föreslås 18 milj. kr. anvisade å tilläggsstat.

ca 600 milj. kr under 1955/56. Omräknade till nuvarande penningvärde skulle investeringsutgifterna under innevarande budgetår ligga mellan 850 och 900 milj. kr. Enligt vad tidigare anförts, beräknas nu utgifterna, exklusive förrädsfonden, till ca 960 milj. kr. Investeringsarnas omfattning ligger sålunda betydligt över vad som förutsågs i tioårsprognosen, och såtillvida synes investeringsbehovet vara mer än väl uppfyllt. I realiteten har emellertid den expansion, som ägt rum, varit rätt ojämnt fördelad. Sålunda beräknas vattenfallsverkets investeringar under innevarande budgetår ligga ca 150 milj. kr över det i prognosen för budgetåret angivna beloppet, om detta korrigeras med hänsyn till prisstegringen. Anledningen härtill är ju dels, att vattenfallsverkets investeringar givits prioritet, dels att dess investeringsplaner sedermera utvidgats efter förnyade överväganden rörande den nödvändiga utbyggnadstakten.

Statens järnvägars investeringar har hittills starkt släpat efter prognosen och först med den nu föreslagna investeringsramen börjat närma sig dess med hänsyn till prisstegringen uppräknade siffror. Den begränsning som genomförts av televerkets investeringar slutligen har lett till en mycket stark eftersläpning i förhållande till prognosen. Enligt denna borde investeringsutgifterna under föregående och innevarande budgetår ha legat vid närmare 300 milj. kr per år. Av vad som tidigare sagts har framgått, att de nått ett läge av ungefär 250 milj. kr per år.

Av anförda siffror framgår, att den stegring av investeringsvolymen vid affärsverken, som efter tioårsprognosens framläggande hittills varit möjlig och vilken år från år bestämts med hänsyn till det utrymme, som de reala resurserna beräknats medge, med undantag för vattenfallsverket, ännu ej inneburit, att den nivå uppnåtts som i tioårsprognosen med hänsyn till behovet av verksamhetens effektivisering ansetts erforderlig. Det är med hänsyn härtill angeläget, att den totala investeringsvolym, som nu uppnåtts vid affärsverken, såvitt möjligt bibehålles och att, därest konjunkturutvecklingen skulle medge detta, möjlighet liksom under innevarande budgetår skapas för en viss utvidgning av volymen. Å andra sidan har det med hänsyn till den ovisshet, som i dag råder om även det närmaste årets konjunkturbetingelser, ansetts påkallat, att även räkna med att en reduktion av affärsverkens investeringar kan bli nödvändig, om konkurrensen om tillgängliga resurser skulle komma att skärpas. Ur dessa olika synpunkter har det befunnits motiverat att med undantag av vattenfallsverket — för vilket med hänsyn till investeringarnas karaktär motsvarande möjligheter till en anpassning av investeringsverksamheten inte föreligger — uppställa tre olika alternativ för affärsverkens investeringar under det kommande budgetåret.

En investeringsverksamhet av i huvudsak den omfattning, som här tidigare förordats för innevarande budgetår, har ansetts böra utgöra ett normalprogram, avsett att följas, därest nu rådande konjunkturläge i stort blir bestående. Jag förordar, att detta program lägges till grund för beräkningarna i det följande. Som komplement till normalprogrammet bör föreligga ett minimiprogram att tillämpas, därest en skärpning av konjunkturen och därmed av konkurrensen om investeringsresurserna skulle inträda. Detta har utformats med hänsyn till verkens möjligheter att på relativt kort sikt före budgetårets ingång anpassa sig till en lägre investeringsnivå. Såvitt nu kan förutses, bör en sänkning av nivån med inemot 65 milj. kr eller ca 10 procent av de berörda verkens investeringar enligt normalprogrammet vara möjlig. Som ett maximiprogram slutligen har räknats med en investeringsverksamhet på en intill 10 procent högre nivå än normalalternativet. Maximiprogrammet hör endast komma i fråga, om konjunkturutvecklingen

skulle tendera i depressiv riktning och utrymme för en ökning av de offentliga investeringarna därmed uppstår.

I siffror för de olika verken ter sig dessa alternativ såsom tabell 3 visar. Därest riksdagen inte har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera, i enlighet med de riktlinjer som här uppdragits, besluta rörande investeringarnas omfattning under budgetåret.

Tabell 3.

	1953/54 Förordat av före- dragandena	1954/55 Verkens förslag	1954/55 Maximi- alt.	1954/55 Normal- alt. ¹	1954/55 Minimi- alt.
<i>Ramreglerade investeringar</i>					
Postverket	12,7	13,4	13,7	12,8	11,5
Televerket	249,0	307,6	278,4	249,0	220,0
Statens järnvägar	330,0	344,2	367,0	330,0	300,0
Vattenfallsverket	360,0	377,1	350,0	350,0	350,0
Luftfartsverket	8,0	8,3	9,4	8,0	7,0
Förrädsfonden	36,4	36,1	40,3	35,0	31,5
<i>Summa, milj. kr</i>	996,1	1 086,7	1 058,8	984,8	920,0
<i>Övriga investeringar</i>					
<i>milj. kr</i>	39,3	11,3	5,3	5,3	5,3
<i>Totalsumma,</i>					
<i>milj. kr</i>	1 035,4	1 098,0	1 064,1	990,1	925,3

Vid övervägandena rörande vattenfallsverkets investeringsutgifter under nästa budgetår har inom det reala utrymme, som bedömts stå till förfogande för affärsverkens investeringar och som inte ansetts medge någon ökning i jämförelse med vad som nu förordats för budgetåret 1953/54, en avvägning med hänsyn till investeringsbehoven inom övriga affärsverk måst företagas. Det har därvid visat sig både nödvändigt och möjligt att något hålla tillbaka vattenfallsverkets investeringar i förhållande till den nu för innevarande budgetår beräknade, förhöjda medelsförbrukningen. Såsom tabell 3 visar föreslås en maximering av utgifterna till 350 milj. kr, vilket innebär att den av vattenfallsstyrelsen beräknade medelsförbrukningen minskats med ca 27 milj. kr. Tar man emellertid hänsyn till den förskjutning till 1954/55 av ca 5 milj. kr i utgifter för distributionsanläggningar, som torde uppstå vid den för innevarande budgetår förordade investeringsramen, uppgår skillnaden till ca 32 milj. kr. Denna begränsning av investeringsutgifterna får ses mot bakgrunden av att kostnaderna för utbyggnaden av kraftstationen i Bergeforsen under nästa budgetår beräknas till väsentlig del komma att täckas genom ett obligationslån och möjliggöres vidare av att ett föreslaget utbyte av enfasutrustningen i Porjus kraftstation och därmed sammanhängande linjearbeten vid malmbanan tills vidare uppskjutits. Men härtill har det med hänsyn till kraftförsörjningens beräknade läge år 1958, då en planerad kraftstation i Järkvissle skulle stå färdig, ansetts möjligt att framflytta påbörjandet av denna station ett år. Likaså har vissa av styrelsen föreslagna förberedande åtgärder för en ångkraftstation i Stenungsund på västkusten i huvudsak ansetts kunna anstå tills vidare.

Beträffande anslagsberäkningarna för budgetåret 1954/55 har departementschefen vidare meddelat följande.

¹ Preliminärt förordat av föredragandena.

För att maximiprogrammet skall kunna komma i fråga vid en eventuell omprövning av investeringsvolymen under loppet av nästa budgetår, bör emellertid tillräckliga anslag anvisas, för att täckning skall föreligga även för detta alternativ. För nu löpande budgetår skapades förutsättningar för en utökning av investeringsprogrammet genom att 1953 års riksdag anvisade investeringsanslag med högre belopp än som var omedelbart påkallat av de investeringsramar, som förordades i 1953 års statsverksproposition. Såvitt nu kan förutses kommer endast en ringa del av den anslagsreserv, som därvid uppstod, att tas i bruk, och på denna grund torde vid utgången av nu löpande budgetår reservationer om ca 190 milj. kr komma att föreligga på affärsverkens investeringsanslag. Detta belopp skulle kunna tänkas kvarstå som anslagsreserv även för nästa budgetår, vilket kunde uppnås genom att nya anslag anvisades med belopp lika med den vid normalalternativet beräknade medelsförbrukningen för resp. ändamål. Men dels skulle reserven därmed bli onödigt stor, dels skulle den sannolikt icke få en så lämplig fördelning som önskvärt är. Till undvikande härav har därför de anslag, som föreslås anvisade, i huvudsak beräknats på grundval av den vid normalalternativet förutsedda medelsförbrukningen på resp. anslag och på sådant sätt, att medelsförbrukningen ökats med 10 procent, varefter den så erhållna summan minskats med den vid utgången av innevarande budgetår förutsedda behållningen å anslaget. De sammanlagda belopp av nya anslag och reservationer, som enligt denna beräkning kommer att stå till verkens förfogande under nästa budgetår, anges som maximiprogrammet i tabell 3.

Beträffande den närmare innebörden av de olika verksstyrelsernas och departementschefens förslag i fråga om verkens investeringsverksamhet samt medelsbehov och medelsförbrukning för budgetåret 1954/55 i förhållande till innevarande budgetår torde få hänvisas till statsrådsprotokollet (s. 1—9) och till efterföljande tablå.

	Investerings- utgifter	Av verken planerade investerings- utgifter		Av dep- chefen be- räknade in- vesterings- utgifter		Re- serva- tioner den 30/6	An- slag	För- slag	Beräk- nade reserva- tioner den 30/6
		1952/53	1953/54	1954/55	1953/54				
<i>Ramreglerade investe- ringar.</i>									
Postverket	10,9	12,7	13,4	12,7	12,8 ¹	2,4	12,9	11,1	0,9
Televerket	251,1	260,0	307,6	249,0	249,0	7,9	312,9	206,5	29,3
Statens järnvägar....	290,1	344,5	344,2	330,0	330,0	37,9	368,2	290,8	36,9
Statens vattenfalls- verk.....	273,2	363,2	377,1	360,0	350,0	38,8	347,5 ²	346,5	22,8
Luftfartsverket	8,0	8,0	8,3	8,0	8,0	1,0	9,4	7,0	1,4
Väg- och vattenbygg- nadsverkets förråds- fond.....	26,6	43,1	36,1	36,4	35,0	2,9	40,1	33,6	5,2
	859,9	1 031,5	1 086,7	996,1	984,8	90,9	1 091,0	895,5	96,5
<i>Övriga investeringar..</i>	71,2		11,3	39,3	5,3	3,9	41,0	4,7	5,0
<i>Totalsumma</i>	931,1		1 098,0	1 035,4	990,1	94,8	1 132,0	900,2	101,5

¹ Avser normalalternativet.

² Därav 18 milj. kr. å tilläggsstat.

Såsom tabellen visar, uppgick anslagsbehållningarna den 30 juni 1953 till ca 95 milj. kr. Tillsammans med de anslag som redan anvisats för innevarande budgetår, och de anslag om 18 milj. kr som för vattenfallsverkets del föreslås anvisade på tilläggsstat, utgör den för budgetåret disponibla anslagssumman ca 1 227 milj. kr. Med nu föreslagna investeringsramar och nu förutsatt ianspråktagande av anslagen utanför ramregleringen, kommer medelsförbrukningen att uppgå till totalt 1 035 milj. kr. Därmed kan de vid budgetårets utgång förefintliga reservationerna beräknas till ca 192 milj. kr.

De för budgetåret 1954/55 upptagna anslagssummorna avser att tillsammans med reservationerna från 1953/54 täcka det tidigare berörda maximalalternativet för investeringarna under nästa budgetår. Den beräknade totala anslagssumman uppgår därför, inklusive investeringarna utanför ramregleringen, till ca 1 092 milj. kr.¹ Då medelsförbrukningen enligt normalalternativet beräknas belöpa sig på ca 990 milj. kr, kommer sålunda en anslagsreserv om ca 102 milj. kr att föreligga under budgetåret 1954/55. Därav faller ca 23 milj. kr på vattenfallsverket, ca 5 milj. kr på »övriga investeringar» och resten, ca 74 milj. kr, på de verk, för vilka möjlighet till en viss konjunktur Anpassning av investeringarna ansetts önskvärd.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *Holmberg* och fru *Nilsson* väckt motion (II: 136), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta fastställa kapitalbudgeten för televerket i enlighet med vad verkets styrelse föreslagit.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet. I den investeringsplan för kommunikationsverken som godkändes av fjolårets riksdag förutsattes de egentliga investeringsutgifterna under innevarande budgetår komma att uppnå en nivå av sammanlagt ca 946 milj. kronor. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, anser departementschefen en utvidgning av denna medelsförbrukningsram med närmare 50 milj. kronor nu vara möjlig. Sistnämnda belopp fördelar sig med 1,0 milj. kronor på televerket, med 19,0 milj. kronor på statens järnvägar, med 28,5 milj. kronor på statens vattenfallsverk samt med 1,4 milj. kronor på väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. Ehuru utskottet beklagar att förutsättningar ej befunnits föreligga för en mera väsentlig utökning av televerkets investeringsvolym, har utskottet icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag. I enlighet härmed kommer utskottet att i särskilt utlåtande denna dag tillstyrka anvisandet av de tilläggsstatsanslag å tillhopa 18 milj. kronor under vattenfallsverkets fond som erfordras för den reviderade investeringsplanens förverkligande. Då belastningen å övriga hithörande anslag, avseen-

¹ I beloppet ingår de reservationer om ca 23 milj. kr, som med hänsyn till anvisade eller tillstyrkta anslag och förordade investeringsramar torde komma att föreligga på vattenfallsverkets investeringsanslag vid utgången av nästa budgetår. Borräknas dessa reservationer och motsvarande belopp på anslagen under »övriga investeringar», ca 5 milj. kr, från den totala anslagssumman, erhålles totalbeloppet för maximalalternativet, ca 1 064 milj. kr.

de vissa utgifter av företrädesvis finansiell natur, väntas komma att uppgå till ca 39 milj. kronor, kan sålunda den totala medelsförbrukningen under kommunikationsverkens kapitalfonder innevarande budgetår beräknas till $(946 + 50 + 39 =) 1\ 035$ milj. kronor.

I sina petitaskrivelser för nästa budgetår ha vederbörande verksstyrelser föreslagit en ytterligare stegring av investeringsverksamheten, innebärande en medelsförbrukning av sammanlagt 1 098 milj. kronor. Beloppet är, såsom av statsverkspropositionen framgår, ett saldo av en ökning av utgifterna på de ramreglerade anslagen med närmare 91 milj. kronor och en minskning av utgifterna på övriga anslag med 28 milj. kronor. Enligt departementschefens mening kunna de sålunda framlagda förslagen sägas över lag vara väl motiverade. I rådande konjunkturläge har dock någon utvidgning av investeringarna i de statliga affärsverken icke befunnits möjlig. Å andra sidan har departementschefen, med hänsyn till den eftersläpning som utmärker framför allt televerkets och statens järnvägars investeringar i förhållande till den i 1950 års statsverksproposition redovisade tioårsprognosen, ansett det angeläget att den totala investeringsvolym som nu uppnåtts vid affärsverken såvitt möjligt bibehålles. I överensstämmelse härmed har för nästa budgetår utarbetats ett normalprogram, avsett att följas om nu rådande konjunkturläge i stort sett blir bestående. Detta program innebär en investeringsverksamhet av i huvudsak den omfattning som förordats för innevarande budgetår; dock har en viss reducering av vattenfallsverkets investeringar ansetts nödvändig, varför totalsumman av de ramreglerade investeringsutgifterna beräknas komma att stanna vid 984,8 milj. kronor. Detta normalprogram har preliminärt förordats av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till ovissheten i konjunkturutvecklingen har emellertid departementschefen funnit det motiverat att uppställa ytterligare två alternativ för affärsverkens investeringar under det kommande budgetåret. Utöver normalprogrammet har sålunda framlagts förslag om dels ett minimiprogram och dels ett maximiprogram. Minimiprogrammet — som avses skola tillämpas, därest en skärpning av konjunkturen och därmed av konkurrensen om investeringsresurserna skulle inträda — har utformats med hänsyn till verkens möjligheter att på relativt kort sikt före budgetårets ingång anpassa sig till en lägre investeringsnivå. Denna har ansetts böra understiga den enligt normalalternativet förutsatta medelsförbrukningen med ca 65 milj. kronor. Maximiprogrammet åter innebär i förhållande till normalalternativet en höjning av investeringstaket med 74 milj. kronor och avses skola komma i fråga, om konjunkturutvecklingen skulle tendera i depressiv riktning och utrymme för en ökning av de offentliga investeringarna därmed uppstår. Därvid är emellertid att märka, att för vattenfallsverkets del de tre olika alternativen sammanfalla, vilket motiverats med att för detta verk någon möjlighet till anpassning av investeringsverksamheten efter de förutsatta konjunkturlägena icke föreligger. Med beaktande härav kan normalalternativet sägas innebära en investeringsvolym som ligger ca 10 procent över respektive under minimi- och maximalalternativen.

Medelsförbrukningen i övrigt, avseende de icke ramreglerade investeringarna, har beräknats till 5,3 milj. kronor, oavsett alternativ. Kommunikationsverkens totala investeringsutgifter under nästa budgetår skulle sålunda enligt Kungl. Maj:ts förslag komma att uppgå till 1 064,1 milj. kronor, om maximiprogrammet väljes, till 990,1 milj. kronor, om normalprogrammet väljes och till 925,3 milj. kronor, om minimiprogrammet väljes. Såsom tidigare omnämnts ha verksstyrelserna själva utgått från en sammanlagd investeringsvolym av 1 098,0 milj. kronor, medan motsvarande summa för innevarande budgetår nu uppskattas till 1 035,4 milj. kronor.

Såsom ovan framhållits har Kungl. Maj:t ansett sig böra preliminärt förorda normalprogrammet. För att möjliggöra ett förverkligande av jämväl maximiprogrammet har emellertid anslagsberäkningen utförts så, att den vid normalalternativet förutsedda medelsförbrukningen på respektive anslag ökats med 10 procent, varefter den erhållna summan minskats med den vid utgången av innevarande budgetår förutsedda anslagsbehållningen. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskat nya investeringsanslag å sammanlagt 900,2 milj. kronor. Då den nyssnämnda anslagsbehållningen beräknas till ca 192 milj. kronor och medelsförbrukningen enligt normalalternativet till ca 990 milj. kronor, skulle sålunda under förutsättning av att sistnämnda alternativ förverkligas en anslagsreserv av (192 + 900 — 990 =) i runt tal 102 milj. kronor komma att föreligga under budgetåret 1954/55.

Den ovisshet som f. n. råder om den kommande konjunkturutvecklingen utgör otvivelaktigt ett vägande skäl för en sådan utformning av den statliga investeringsverksamheten, att en smidig anpassning kan ske efter plötsliga förändringar i det allmänna ekonomiska läget. Utskottet har därför i princip intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, att för kommunikationsverkens investeringar under nästa budgetår uppställas olika alternativ, avsedda att tillämpas under de i statsverkspropositionen angivna förutsättningarna. Samtidigt vill emellertid utskottet fästa uppmärksamheten därpå, att med ett dylikt system även äro förbundna bestämda olägenheter. För riksdagen försämras sålunda möjligheten att få en överblick över och kontroll av den faktiska utgiftsbelastningen på anvisade anslag. Därtill kommer att vederbörande verksstyrelser ställas inför stora svårigheter vad beträffar planläggningen av verksamheten på längre sikt. På grund härav har också vattenfallsverket undantagits från det av Kungl. Maj:t föreslagna alternativsystemet. För exempelvis televerkets vidkommande torde emellertid i stort sett enahanda problem föreligga. Enligt vad utskottet under hand erfarit har sålunda styrelsen för sistnämnda verk ansett sig av försiktighetsskäl böra lägga minimalalternativet till grund för de dispositioner som planeras för nästa budgetår, när det med hänsyn till verksamhetens karaktär icke bedömts möjligt att med kort varsel minska investeringarnas omfång. Utskottet önskar därför kraftigt understryka angelägenheten av att beslut i frågan meddelas av Kungl. Maj:t i så god tid, att erforderliga åt-

gärder hinna vidtagas för att det med vederbörande investeringsprogram avsedda målet skall kunna uppnås. För egen del förutsätter utskottet vidare, att härvidlag normalalternativet kommer att följas, därest icke en mycket allvarlig skärpning av konjunkturläget skulle inträffa. Särskilt önskvärt finner utskottet det vara, att investeringsverksamheten planlägges och handhaves på sådant sätt att största möjliga jämnhet i sysselsättningen ernås.

I fråga om de ramreglerade investeringarnas själva omfattning slutar normalalternativet, som tidigare nämnts, på ett sammanlagt belopp av ca 985 milj. kronor. I förhållande till verksstyrelsernas förslag innebär detta en reducering med drygt 100 milj. kronor. Nedskärningen drabbar främst televerket och vattenfallsverket och uppgår för dessa båda verk till respektive 58,6 och 27,1 milj. kronor. I fråga om vattenfallsverket kan emellertid, av skäl som i det följande närmare komma att beröras, skillnaden mellan Kungl. Maj:ts och verksstyrelsens eget förslag i realiteten sägas inskränka sig till ett belopp av 10 milj. kronor, avseende begynnelsekostnaden för en ny kraftstation vid Järkvissle, vars påbörjande enligt departementschefens mening bör kunna uppskjutas ytterligare ett år. Med detta konstaterande avser icke utskottet att förringa de svårigheter som kunna bli en följd av ett dylikt uppskov; med hänsyn till kraftkonsumtionens utveckling finner utskottet det tvärtom angeläget att nämnda projekt snarast förverkligas. Utskottet kommer därför i det följande att föreslå vissa åtgärder, vilka skulle göra det möjligt att utan överskridande av totalramen för vattenfallsverkets investeringar vidtaga erforderliga förberedelsearbeten redan nästa budgetår. Förevarande spörsmål får därmed anses ha fått en under rådande förhållanden tillfredsställande lösning.

För televerkets del ter sig läget bekymmersammare. Som tidigare framhållits har verkets styrelse på grund av föreliggande omställningssvårigheter ansett försiktigheten bjuda, att planläggningen för nästa budgetår inriktas mot den investeringsnivå som rymmes inom minimalalternativet. Enligt utskottets mening finnes visserligen icke anledning att nu förutsätta annat än att normalalternativet skall kunna tillämpas, men därvid är att märka att redan detta alternativ innebär en investeringsbegränsning med närmare 20 procent i förhållande till styrelsens eget förslag. Beaktas bör dessutom att — till skillnad från vad som förutsatts beträffande övriga verk med undantag av vattenfallsverket — även maximalalternativet väsentligen understiger de planerade investeringsutgifternas slutsumma. Därtill kommer att någon egentlig höjning av televerkets investeringstak innevarande budgetår icke ansetts möjlig, medan medelförbrukningen under statens järnvägars och vattenfallsverkets fonder föreslagits skola ökas med respektive 19,0 och 28,5 milj. kronor. Det nu sagda bör ses mot bakgrunden av det förhållandet, att ett förverkligande av de av telestyrelsen framlagda investeringsplanerna skulle medföra mycket gynnsamma resultat såväl i fråga om verkets möjligheter att betjäna allmänheten som ur rent företagsekonomisk

synpunkt. Ett avstående från dessa investeringar får sålunda bl. a. till följd, att de överskottsmedel statsverket kan påräkna från telerörelsen bli mindre än vad som eljest skulle ha varit fallet. En annan negativ effekt är den in-verkan investeringsbegränsningen får på arbetskraftens sysselsättning.

Under hänvisning till nu berörda omständigheter har i motionen II: 136 hemställts, att riksdagen måtte fastställa televerkets investeringsram i enlighet med vad verkets styrelse föreslagit. Enligt utskottets mening skulle det av ovan anförda skäl vara i hög grad önskvärt, att så kunde ske. Vid bedömandet av denna fråga måste emellertid hänsyn tagas till, å ena sidan, de investeringsbehov som föreligga inom övriga kommunikationsverk och, å andra sidan, det totala utrymme som under nästa budgetår beräknas stå till förfogande för investeringar i kommunikationsverkens kapitalfonder. Att nu förorda en utvidgning av den ram som i statsverkspropositionen uppdragits för de statliga investeringarna finner utskottet på grund av ovissheten om den kommande konjunkturutvecklingen icke tillrådligt. Ej heller ser sig utskottet i stånd att tillstyrka någon annan fördelning av det tillgängliga investeringsutrymme mellan kommunikationsverken än den Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet kan därför icke biträda det i förenämnda motion framställda yrkandet. Samtidigt förutsätter dock utskottet att, i den mån möjligheter för en utökning av den nu ifrågavarande investeringsverksamheten skulle uppstå, televerkets behov därvid i första hand tillgodoses.

Av det sagda följer, att utskottet anser sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag till investeringsplan för kommunikationsverken under nästa budgetår. Såsom tidigare framhållits utgår utskottet därvid från att investeringsplanens normalalternativ skall kunna tillämpas. Till frågan om anvisandet av de för planens förverkligande erforderliga anslagen återkommer utskottet i det följande.

Utskottet hemställer,

- I. att motionen II: 136 icke må bifallas av riksdagen;
- II. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anført.

Statens affärsverksfonder.

Postverket.

2:o) Postverkets anslagsbehov. Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 10—21) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna ett av generalpoststyrelsen den 4 september 1953 ingånget köpekontrakt rörande fastigheten nr 8 i kvarteret Kvasten i Stockholm, dels ock för budgetåret 1954/55 anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 12 800 000 kronor.

Under postverkets fond har för budgetåret 1953/54 anvisats samt för budgetåret 1954/55 äskats följande investeringsanslag:

	1953/54	1954/55
	t u s e n t a l k r o n o r	
Posthus m. m.	6 500	7 800
Förvärv av fastigheter	300	1 900
Anskaffning av automobiler	2 200	—
Postverkets diligenstrafik	3 200	2 900
Postverkets dispositionsanslag	700	100
Summa	12 900	12 700

Av de för nästa budgetår äskade anslagen till förvärv av fastigheter avser 1 700 000 kr. ett specialanslag till Inköp av fastigheten Kvasten nr 8 i Stockholm samt 200 000 kr. kollektivanslaget till Inköp av fastigheter. Anslagen till postverkets diligenstrafik fördelar sig med 800 000 kr. på Garagebyggnader m. m., 1 200 000 kr. på Anskaffning av bilmateriel och 900 000 kr. på Förvärv av billinjer.

Generalpoststyrelsen har i skrivelse den 4 september 1953 framlagt sina anslagsäskanden. Beträffande den närmare innebörden av styrelsens framställning torde få hänvisas till propositionen (s. 10—18).

Över generalpoststyrelsens framställning har utlåtande avgivits av *arbetsmarknadsstyrelsen* (s. 18), som förklarar sig inte ha något att erinra mot generalpoststyrelsens äskanden.

Departementschefen anför till en början beträffande den beräknade medelsförbrukningen för nästa budgetår följande.

Generalpoststyrelsen har för nästa budgetår äskat nya investeringsanslag om sammanlagt 12,7 milj. kr., varav 11,0 milj. kr. faller på de normalt varje år återkommande anslagen och 1,7 milj. kr. gäller ett specialanslag för förvärv av en fastighet i Stockholm. Vid beräkningen av anslagen har styrelsen dels utgått från att den för innevarande budgetår gällande investeringsramen i stort sett kommer att utnyttjas, varvid de vid budgetårets utgång kvarstående reservationerna kommer att uppgå till ca 3,8 milj. kr., dels förutsatt att medelsförbrukningen å samtliga anslag tillsammans under nästa budgetår skall få uppgå till ca 15,4 milj. kr.

Under punkt 1 har jag för postverkets del föreslagit, att medelsförbrukningen under nästa budgetår å andra investeringsanslag än specialanslagen till fastighetsförvärv skall begränsas till 12,8 milj. kr. och samtidigt räknat med att utgifterna för det tidigare beslutade inköpet av en fastighet i Ulvsunda och det nu föreslagna fastighetsförvärvet i Stockholm skall uppgå till ca 2,0 milj. kr. Det totala medelsbehovet skulle därmed för postverkets del röra sig om ca 14,8 milj. kr.

Fördelningen av den av styrelsen beräknade medelsförbrukningen under nästa budgetår och styrelsens med ledning därav framlagda äskanden framgår av de tabeller, som i det föregående redovisats för varje anslag. Dessa anger därjämte den medelsförbrukning å anslagen, som nu kan förutses

vid den preliminära ram för investeringsutgifterna, som jag förordat. Jag betraktar dock de uppgifter som tabellerna innehåller därom som ungefärliga, då styrelsen bör ha möjlighet att inom given investeringsram och inom de gränser som anvisade anslag uppdrar, företaga de omdispositioner som kan finnas lämpliga.

Beträffande styrelsens investeringsplaner anför departementschefen följande.

Såsom styrelsen framhåller, föreligger ett trängande behov av nya och utökade lokaler för postverket. Styrelsen har fördenskull för nästa budgetår å investeringsplanen för *posthusbyggnader*, förutom företag, som redan påbörjats eller som beräknas bli igångsatta innevarande budgetår, även upptagit de tidigare för riksdagen anmälda posthusen i Arvika och Boden samt en tillbyggnad av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda, för vilken en redogörelse lämnats i styrelsens petita. Enligt planen föreslår styrelsen en sammanlagd medelsförbrukning för posthusen under nästa budgetår, som — efter viss korrigerings, som beröres i det följande — uppgår till 7,6 milj. kr.

Jag har ingenting att erinra mot att de nyssnämnda företagen påbörjas under nästa budgetår. Den ram, som jag föreslagit för postverkets investeringsutgifter, gör det emellertid nödvändigt, att bl. a. inskränka utgifterna under posthusanslaget till 7,4 milj. kr., vilket innebär att de nya företagen visserligen kan påbörjas men att igångsättningstiderna för posthusen i Arvika och Boden måste förskjutas något, varigenom medelsförbrukningen för värtdera minskas med ca 100 000 kr.

Beträffande de i posthusplanen upptagna äldre byggnadsföretagen har styrelsen nu redovisat vissa ändringar i de beräknade totalkostnaderna. En rätt avsevärd ökning i dessa förutses beträffande centralposthuset i Stockholm. Enligt den redogörelse härför, som jag under hand infordrat från styrelsen, betingas ökningen väsentligen av svårigheterna att vid en sådan ombyggnad, som det här varit fråga om, överblicka omfattningen av de arbeten, som skulle komma att erfordras. Det har vidare framgått, att en del av den beräknade totalkostnaden, eller ca 0,2 milj. kr., egentligen hänför sig till ändamål, för vilka kostnaderna bör bestridas med driftmedel. I anledning härav har en korrigerings av investeringsplanen företagits. Jag anser mig därefter kunna acceptera den nya kostnadsberäkningen.

I övrigt redovisar styrelsen mera betydande kostnadsstegringar även för posthusen i Sundsvall och Landskrona. Den förra beror på att det anbud, som accepterats, ställt sig ofördelaktigare än som kunnat förutses på utredningsstadiet, den senare på att byggnadsförslaget omarbetats. Även beträffande dessa företag har jag därför ansett mig böra godtaga de nya kostnadsberäkningarna.

Till inköp av *fastigheten Kvasten nr 8* vid Norrlandsgatan i Stockholm har generalpoststyrelsen äskat 1 700 000 kr. Avsikten med förvärvet är att, sedan den nu till fastigheten hörande byggnaden rivits, på tomten uppföra ett nytt posthus, som skall inrymma postkontoret Stockholm 7. Den ökade trafiken inom det område, som detta kontor betjänar, och svårigheten att utvidga lokalerna, där kontoret nu är beläget, gör det angeläget att inom en snar framtid skaffa nya lokaler för kontoret. Den möjlighet som nu yppats att förvärva en ur postala synpunkter väl belägen fastighet för ändamålet, anser jag böra utnyttjas. Med hänsyn till fastighetens läge och till de priser, som i vissa andra fall betalats för fastigheter på Norrmalm i Stockholm, synes den nu avtalade köpeskillingen icke oskälig. Jag förordar där-

för, att det upprättade köpekontraktet godkännes och att det äskade anslaget anvisas.

Å anslaget till *anskaffning av automobiler* förutser styrelsen ett medelsbehov av ca 800 000 kr. för ersättningsanskaffningar m. m. Med hänsyn till behållningen å anslaget äskas inga nya medel. För anskaffning av tvenne tjänstebilar för regeringens räkning, vilka enligt vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anmält, lämpligen bör omhänderhas av postverket, föreslår jag emellertid, att under den här berörda anslagstiteln anvisas ett till 100 000 kr. avrundat belopp för nästa budgetår och att medelsförbrukningen å anslaget i motsvarande mån uppräknas.

För *postverkets diligenstrafik* har generalpoststyrelsen beräknat utgifterna under nästa budgetår till sammanlagt 3,5 milj. kr. Därav faller 1,1 milj. kr. på garagebyggnader, 1,5 milj. kr. på anskaffning av bilmateriel och 0,9 milj. kr. på förvärv av billinjer. Beträffande byggnadsanslaget har styrelsen framlagt en investeringsplan, varav framgår, att den garage- och verkstadsbyggnad i Lycksele, som anmäldes i fjolårets statsverksproposition, beräknas bli påbörjad först nästa år och att dessutom ett nytt företag, nämligen en garagebyggnad i Asele, då bör igångsättas. Jag har ingenting emot att så sker. Beträffande garage- och verkstadsbyggnaden i Lycksele föreslog jag i 1953 års statsverksproposition, att den skulle påbörjas under nu löpande budgetår. Den omprövning av frågan om byggnadens förläggning, som nu gjorts och som icke föranlett någon ändring i mitt tidigare förslag, har emellertid fördröjt planeringen, varför påbörjandet av byggnaden måst anstå till nästa budgetår. I dess ställe har i den för innevarande budgetår gällande investeringsplanen insatts den tidigare för riksdagen anmälda garagebyggnaden i Malåträsk.

Beträffande postverkets investeringsplaner i övrigt för nästa budgetår har jag icke funnit anledning till någon erinran, utan förordar att de får komma till utförande i den utsträckning den investeringsram, som sedermera fastställs, kan komma att medgiva.

Den investeringsram som preliminärt förordats för nästa budgetår för postverkets del, kommer, utöver den reducering av investeringarna under posthusanslaget som redan berörts, att leda till en beskärning av medelsförbrukningen på anslaget till inköp av fastigheter med ca 100 000 kr och på anslaget för förvärv av billinjer med ca 200 000 kr. Den ytterligare begränsning av investeringsutgifterna med intill 10 procent, som, i enlighet med vad jag anfört under punkt 1, kan ifrågakomma därest det ekonomiska läget så skulle påkalla, skulle för postverkets del sannolikt innebära att de tre företag å investeringsplanen för posthusen, som förutses skola påbörjas nästa budgetår, finge stå över till budgetåret därpå. På samma sätt torde arbetena på garaget i Asele få framflyttas.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 297) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 193), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställtts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag å 700 000 kronor till förvärv av billinjer åt postverket.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 193.

Utskottet. Enligt generalpoststyrelsens beräkningar skulle postverkets investeringsutgifter under nästa budgetår komma att uppgå till ett samman-

lagt belopp av 13,4 milj. kronor. Denna summa har sedermera jämkats till 13,2 milj. kronor, enär vissa i statsverkspropositionen närmare angivna kostnader befunnits vara av karaktär att rätteligen böra bestridas av driftmedel. Såsom av den under föregående punkt lämnade redogörelsen framgår, har emellertid departementschefen förordat att postverkets medelsförbrukningsram enligt normalalternativet fastställas till 12,8 milj. kronor. I förhållande till generalpoststyrelsens reviderade förslag innebär detta en begränsning av utgifterna under de tre anslagen till posthus m. m., inköp av fastigheter och förvärv av billinjer med respektive 200 000, 100 000 och 200 000 kronor. En av styrelsen icke förutsedd utgiftsstegring med 100 000 kronor väntas å andra sidan komma att uppstå å anslaget till anskaffning av automobiler m. m., vilket beror på att särskilda medel för inköp av två tjänstebilar för statsrådets ledamöter ansetts böra anvisas under detta anslag. Utöver ovan nämnda medelsförbrukningsram av 12,8 milj. kronor räknar departementschefen dessutom med ytterligare investeringsutgifter å sammanlagt ca 2,0 milj. kronor, avseende kostnaderna för vissa fastighetsförvärv.

Mot den av departementschefen förordade fördelningen av postverkets totalinvesteringar på olika utgiftsändamål har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet tillstyrker även, att fastigheten Kvasten nr 8 i Stockholm får förvärvas på de villkor som äro angivna i ett till statsverkspropositionen fogat köpekontrakt. Departementschefens anslagsberäkningar anser sig utskottet jämväl kunna godtaga. Därav följer att utskottet icke kan biträda det i de båda likalydande motionerna I: 297 och II: 193 framställda yrkandet om avslag på Kungl. Maj:ts medelsäskande i vad avser anslaget till förvärv av billinjer. Då postverkets diligensrörelse i stor utsträckning är koncentrerad till områden med mycket svagt trafikunderlag, måste det nämligen, såsom utskottet vid upprepade tillfällen framhållit, anses vara ett allmänt intresse, att verket lämnas möjlighet att genom förvärv av salubjudna bussföretag rationalisera driften, så att personal och materiel bli effektivt utnyttjade och onödig, kostnadskrävande körning undviks. Även för befolkningen i därav berörda trakter torde en dylik samordning av linjetrafiken vara till påtagligt gagn.

Under återopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av generalpoststyrelsen den 4 september 1953 ingångna köpekontraktet rörande fastigheten nr 8 i kvarteret Kvasten i Stockholm;

II. för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Posthus m. m.	8 000 000 kronor,
b) Inköp av fastigheten Kvasten nr 8 i Stockholm	1 700 000 kronor,
c) Inköp av fastigheter	100 000 kronor,
d) Anskaffning av automobiler m. m. ..	100 000 kronor,
e) Garagebyggnader m. m.	800 000 kronor,

- f) *Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen* 1 200 000 kronor,
 g) *Postverkets dispositionsanslag* 200 000 kronor;
 III. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 297 och II: 193, i vad de avse förevarande anslag, till *Förvärv av billinjer* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Televerket.

3:o) Utvecklingen av televerkets rörelse. I statsrådsprotokollet har (punkt 3, s. 25—31) lämnats en redogörelse för utvecklingen av televerkets rörelse.

Telestyrelsen har i skrivelse den 4 september 1953 lämnat följande uppgifter rörande utvecklingen av televerkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater och radiolicenser samt taxerade samtal och telegram under budgetåren 1947/48—1952/53.

Budgetår	Telefonapparater			Radiolicenser		
	antal vid budgetårets slut	absolut ökning	i %	antal vid budgetårets slut	absolut ökning	i %
1947/48	1 463 900	96 100	7,0	1 994 900	64 700	3,4
1948/49	1 547 700	83 800	5,7	2 069 100	74 200	3,7
1949/50	1 636 000	88 300	5,7	2 128 500	59 400	2,9
1950/51	1 732 300	96 300	5,9	2 187 200	58 700	2,8
1951/52	1 842 500	110 200	6,4	2 231 700	44 500	2,0
1952/53	1 941 400	98 900	5,4	2 287 600	55 900	2,5

	Telefonsamtal med periodavgift		Taxerade telegram*	
	antal	ökning i %	antal	ökning i %
1947/48	101 551 300	4,1	8 266 800	— 0,9
1948/49	106 448 000	4,8	8 209 400	— 0,7
1949/50	112 486 400	5,7	8 643 100	5,3
1950/51	118 336 000	5,2	8 785 200	1,6
1951/52	119 031 500	0,6	8 291 400	— 5,6
1952/53	121 783 000 ¹	2,3 ²	7 900 500 ¹	— 4,7

I anslutning härtill erinrar styrelsen beträffande ökningen av antalet abonnemang att i 1953 års statsverksproposition förutsatts, att de för budgetåret 1953/54 tillgängliga anslagsmedlen skulle medgiva en ökning av antalet apparater med 110 000. Ökningen beräknas nu bli 95 000

¹ Preliminär siffra.

² Om hänsyn togs till den pågående helautomatiseringen av rikstrafik har den verkliga ökningen varit 3,5 %.

³ Exkl. utländska telexskrivningar.

å 100 000 apparater. För budgetåret 1954/55 har styrelsen räknat med en ytterligare lika stor ökning.

Antalet väntande abonnenter har, enligt styrelsen, kunnat något nedbringas jämfört med år 1951. Alltjämt måste dock antalet abonnenter, som få vänta minst tre månader, anses oskäligt stort (14 100 den 1 oktober 1953 samt 19 100 vid samma tidpunkt 1951). Man måste också, fortsätter styrelsen, taga hänsyn till att även förut befintliga abonnenter, som på grund av flyttning begära att få sin telefon uppsatt vid annan station, drabbas av nuvarande svårigheter och kunna få vänta lika länge som nya abonnenter på att återfå sin telefon.

Telestyrelsen erinrar i fråga om anläggningssverksamhetens utveckling om de svårigheter, som uppkommit därigenom, att investeringarna vid televerket icke kunnat hålla jämna steg med abonnent- och trafikökningen efter kriget. Det uppdämda behovet av nyanläggningar har sålunda blivit allt större år från år. Styrelsen framhåller slutligen att automatiseringen av telefontrafiken inte minst genom arbetskraftsbesparingen är en ur ekonomisk synpunkt mycket fördelaktig kapitalplacering, samtidigt som den innebär en standardförbättring för abonnenterna.

Med hänvisning till det anförda har styrelsen framlagt sina äskanden för nästa budgetår. En sammanställning av dessa med de för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisade anslagen visar följande belopp, fördelade på huvudgrupper.

	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55
		t usental kronor		
Telefonstations- och förråds- byggnader m. m.	6 775	3 730	16 950	8 300
Telefon- och telegrafanlägg- ningar	185 900	225 850	280 600	234 450
Radioanläggningar	3 656	2 280	10 310	8 180
Rörelsekapital	—	10 000	—	—
Diverse anslag	6 875	3 502	5 070	4 550
Summa	203 206	245 362	312 930	255 480

Av de för nästa budgetår äskade anslagen till telefonstations- och förrådsbyggnader m. m. avser 7 350 000 kr telefonstationsbyggnader m. m. och 950 000 kr förrådsbyggnader m. m. I anslagen till telefon- och telegrafanläggningar ingår riks- och landskablar med 68 550 000 kr, telefon- och telegrafstationer med 87 600 000 kr samt nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar med 78 300 000 kr. Anslagen till radioanläggningar fördelar sig med 7 150 000 kr på rundradioanläggningar, 650 000 kr på radioanläggningar för kommersiell trafik och 380 000 kr på radioanläggningar för luftfarten. Diverse anslag utgöres av 100 000 kr till inköp av fastigheter, 950 000 kr till försvarsberedskap vid televerket och 3 500 000 kr till televerkets dispositionsanslag.

Över telestyrelsens framställning ha yttranden avgivits av *arbetsmarknadsstyrelsen* samt *statens handels- och industrikommission* (s. 28), som i sitt för affärsverken gemensamma yttrande ej haft något att erinra mot telestyrelsens äskanden.

Departementschefen har anfört följande.

Även för televerket har riksdagen för innevarande budgetår anvisat anslag till sådana belopp, att de tillsammans med anslagsreservationerna från föregående budgetår inkluderar en anslagsreserv utöver den beräknade medelsförbrukningen, avsedd att användas, därest konjunkturutvecklingen skulle medge en expansion av investeringsverksamheten. Reserven uppgick vid ingången av budgetåret 1953/54 till ca 73 milj. kr. Telestyrelsen har i skrivelse den 4 september 1953 hemställt, att den för budgetåret fastställda investeringsramen om 248 milj. kr. på grund av det trängande behovet att utöka befintliga stationer skall vidgas till 260 milj. kr. Jag har emellertid icke ansett mig kunna tillstyrka detta förslag. Emellertid kan under budgetårets gång en ökning av ramen intill 249 milj. kr. bli nödvändig för att möjliggöra, att den förrädsbyggnad i Nacka, som anmälts under förrädsbyggnadsanslaget, skall kunna påbörjas redan innevarande budgetår.

För nästa budgetår har televerket räknat med, att en höjning av medelsförbrukningen till ca 308 milj. kr. skulle vara möjlig. Med hänsyn till de reservationer å investeringsanslagen om sammanlagt ca 61 milj. kr., som skulle ha förelegat vid utgången av innevarande budgetår, om styrelsens förslag om vidgning av investeringsramen bifallits, har styrelsen beräknat det ytterligare anslagsbehovet till sammanlagt ca 255 milj. kr. Såsom jag anfört under punkt 1, har jag emellertid icke funnit det möjligt att tillstyrka en högre medelsförbrukning än 249 milj. kr., och även denna siffra är tills vidare att anse endast såsom preliminär. Jag har emellertid under samma punkt förordat, att anslagen för nästa budgetår skall anvisas med sådana belopp, att de tillsammans med de till budgetåret ingående reservationerna täcker det maximalalternativ för investeringarna, som vid en konjunkturedgång eventuellt skulle kunna realiseras. Jag kommer därför att i det följande tillstyrka, att i nya investeringsanslag för televerket anvisas sammanlagt ca 207 milj. kr. Av de i det följande vid resp. anslag redovisade tabellerna framgår, hur denna anslagssumma samt den preliminärt förordade ramen för investeringarna fördelar sig på olika ändamål.

Förslaget till investeringsram för televerket har framkommit efter en bedömning av å ena sidan de investeringsbehov som föreligger inom de olika affärsverken, och å andra sidan de reala resurser som vid oförändrade konjunkturförhållanden beräknas kunna stå till verkens förfogande under nästa budgetår. Det resultat, som därvid uppnåtts för televerkets del, synes tyvärr leda till, att de olägenheter för allmänheten i form av bl. a. långa väntetider vid inkoppling av nya telefonapparater, som rått under de senaste åren tills vidare kommer att bestå. Styrelsen har beräknat, att vid den medelsförbrukning den föreslagit för budgetåret 1954/55, ca 95 000 à 100 000 nya apparater skulle kunna inkopplas, vilket ungefärligen skulle motsvara den beräknade nettoökningen av abonnemangen. Det är inte säkert att denna siffra kan uppnås vid den nu förordade investeringsramen. Enligt vad jag underhand erfarit från televerket kommer nämligen denna, såsom framgår av anslagstabellerna, att medföra att investeringsutgifterna för telefon- och telegrafanläggningarna måste begränsas till ca 223 milj. kr., att jämföras med av styrelsen beräknade ca 276 milj. kr.

I övrigt innebär begränsningen av televerkets investeringsverksamhet under nästa budgetår, att vissa av de telefonstations- och förrådsbyggnader som styrelsen beräknat påbörja, tillsvidare måste anstå. Beträffande rundradioanläggningarna kommer nedskärningen att medföra, att radiostationen i Östersund icke kan färdigställas under budgetåret, och vidare måste utbyggnaden av trådradionätet begränsas till att omfatta ca 60 000 licensinnehavare mot av styrelsen beräknade 90 000.

Någon minskning av medelsförbrukningen å anslaget till Radioanläggningar för luftfarten synes icke möjlig. Dock kan den forcering av utbyggnaden av dessa anläggningar, som AB Aerotransport föreslagit, icke komma i fråga.

En tillämpning av det under punkt 1 skisserade minimalalternativet skulle för televerkets del innebära, att investeringsprogrammet för riks- och landskablar, för telefon- och telegrafstationer samt för nya abonnentanläggningar m. m. finge ytterligare mycket starkt inskränkas. Den begränsning, som kan bli aktuell, kommer också att medföra en försämring av televerkets ekonomi på grund av försening av automatiseringen och nödvändigheten att i viss utsträckning bibehålla manuell drift. Likaså kommer det antal trådradioabonnenter, som kan inkopplas under budgetåret, att sjunka ytterligare.

I övrigt har jag intet att erinra beträffande de investeringsplaner, som telestyrelsen för egen del eller, i vad gäller radioanläggningar för luftfarten, i samråd med luftfartsstyrelsen redovisat. Telestyrelsen har föreslagit, att de fortsatta investeringarna för försvarsberedskapsändamål vid televerket liksom hittills omedelbart skall avskrivras. Chefen för finansdepartementet har tidigare i dag i annat sammanhang hemställt därom.

Under anslaget till Rundradioanläggningar har styrelsen anmält, att överenskommelse under hand träffats med byggnadsstyrelsen om att erforderliga anslag till radiohusen i Göteborg och Stockholm i fortsättningen skall begäras av byggnadsstyrelsen och redovisas under statens allmänna fastighetsfond. Styrelsen hemställer, att denna omläggning måtte godkännas. Jag har inte något att erinra mot förslaget, vilket tillstyrkts av riksräkenskapsverket och AB Radiotjänst. Tidigare för ändamålen anvisade utredningsanslag och för utredningar m. m. nedlagt kapital bör vid utgången av innevarande budgetår överföras från televerkets fond till statens allmänna fastighetsfond. Därest riksdagen inte har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter i detta hänseende. I detta sammanhang vill jag erinra om, att byggnadsstyrelsen för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 1,5 milj. kr. för att påbörja bygandet av radiohuset i Göteborg. På grund av att platsen för radiohuset ännu icke fastställts och något definitivt förslag om dess utformning eller om kostnaderna för detsamma ännu icke föreligger, har jag inte ansett mig nu kunna föra fram styrelsens förslag.

Slutligen har telestyrelsen i skrivelse den 22 september 1953 hemställt, att maximibeloppet för televerkets rörliga kredit i riksgäldskontoret skall höjas från 35 till 70 milj. kr. Av de uppgifter som lämnas i skrivelsen eller som jag underhand infortrat, har framgått, att det tillskott av rörelsemedel, som televerket erhållit efter kapitalregleringen 1944 och som dels omfattat anslagsmedel om 20 milj. kr. och dels en rörlig kredit om 35 milj. kr., icke täcker ökningen av de medel som på grund av rörelsens utveckling måst bindas i verkstads- och andra förråd och i utestående fordringar. Jag anser därför, att ett tillskott av rörelsemedel är erforderligt men förordar att detta begränsas till 20 milj. kr. Jag kommer i det följande att föreslå, att detta belopp ställes till telestyrelsens förfogande genom en ökning av televerkets rörliga kredit i riksgäldskontoret.

Utskottet. Vid sin behandling av Kungl. Maj:ts förslag till plan för kommunikationsverkens investeringar under nästa budgetår har utskottet ingående berört de svårigheter som äro förbundna med den nuvarande begränsningen av televerkets investeringsverksamhet. På anförda skäl har emellertid utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka, att medelsförbrukningsramen för verket gives en vidare omfattning än den departementschefen förordat. Samtidigt har utskottet förklarat sig hysa den uppfattningen, att vid investeringsplanens förverkligande normalalternativet bör kunna tillämpas samt att, därest sedermera en utvidgning av kommunikationsverkens totala investeringsram befinnes möjlig, i första hand televerkets investeringsbehov bör tillgodoses.

I förevarande sammanhang vill utskottet allenast tillägga, att den av departementschefen förordade avvägningen av televerkets investeringar mellan olika utgiftsändamål jämte därtill knutna anslagsberäkningar icke givit utskottet anledning till erinran. Enligt Kungl. Maj:ts av utskottet sålunda tillstyrkta förslag skulle de totala investeringsutgifterna å ca 249 milj. kronor komma att i avrundade tal fördela sig med 10,5 milj. kronor på telefonstationsbyggnader m. m., med 2,5 milj. kronor på förrådsbyggnader m. m., med 0,3 milj. kronor på fastighetsförvärv, med 223,0 milj. kronor på telefon- och telegrafanläggningar, med 7,3 milj. kronor på radioanläggningar för televerket, med 0,7 milj. kronor på radioanläggningar för luftfarten, med 3,0 milj. kronor på försvarsberedskapsåtgärder och med 1,6 milj. kronor på dispositionsanslaget. Utskottet biträder jämväl förslaget, att erforderliga anslag till radiohusen i Stockholm och Göteborg i fortsättningen skola äskas av byggnadsstyrelsen och redovisas under statens allmänna fastighetsfond. Med hänsyn till vad departementschefen anført rörande televerkets behov av ytterligare rörelsemedel kommer utskottet i det följande att tillstyrka, att verkets rörliga kredit i riksgäldskontoret ökas från 35 till 55 miljoner kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anført.

4:o) **Telefonstationsbyggnader m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 31—36) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnader m. m. för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 7 300 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 14 150 000 kronor. Den 1 juli 1953 stod ett belopp av ca 0,5 milj. kronor till förfogande å anslaget. Medelsförbrukningen under budgetåret 1952/53 utgjorde ca 10,6 milj. kronor.

Telestyrelsen hemställer för nästa budgetår om ett anslag av 7 350 000 kronor. Styrelsen räknar därvid med en behållning å anslaget den 30 juni 1954 av 4,2 milj. kronor och med en medelsförbrukning under budgetåret 1954/55 av ca 11,5 milj. kronor.

Beträffande televerkets nybyggnadsprogram för de närmaste åren samt styrelsens motivering för detsamma torde få hänvisas till propositionen (s. 31—36).

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under föregående punkt anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnader m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 7 300 000 kronor.

5:o) *Förrådsbyggnader m. m.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 36—39) och under hänvisning till vad utskottet under punkten 3 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Förrådsbyggnader m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

6:o) *Telefon- och telegrafanläggningar.* Kungl. Maj:t har (punkt 7, s. 40—44) föreslagit riksdagen att till vissa i statsrådsprotokollet angivna telefon- och telegrafanläggningar för budgetåret 1954/55 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 191 000 000 kronor.

De under förevarande rubrik av Kungl. Maj:t äskade anslagen framgå av följande uppställning, vari upptagits jämväl de för innevarande budgetår anvisade beloppen.

	1953/54	1954/55
Riks- och landskablar m. m.	89 600 000	52 000 000
Telefon- och telegrafstationer	103 000 000	61 000 000
Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar	88 000 000	78 000 000
Summa kr.	280 600 000	191 000 000

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 3 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Riks- och landskablar m. m.* 52 000 000 kronor,

b) *Telefon- och telegrafstationer* 61 000 000 kronor,

c) *Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar* 78 000 000 kronor.

7:o) *Radioanläggningar för televerket.* Kungl. Maj:t har (punkt 8, s. 44—46) föreslagit riksdagen att under rubriken Radioanläggningar för televerket för budgetåret 1954/55 anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 5 400 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats 9 910 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1952/53 förelåg å de till rundradioanläggningar anvisade anslagen en brist å 61 000 kronor.

Telestyrelsen beräknar medelsförbrukningen för rundradioanläggningar under budgetåret 1954/55 till ca 8 880 000 kronor. Då en reservation av ca 1 749 000 kronor beräknas föreligga på anslaget härför vid innevarande budgetårs ingång, hemställer telestyrelsen om ett anslag av 7 150 000 kronor för budgetåret 1954/55.

Styrelsen har lämnat följande sammanställning över medelsbehovet för anläggningar m. m.

	Total- kostnad	Däraf behövt för budgetåret 1954/55
Radiosändare för kortvåg i Hörby	160 000	160 000
Ny rundradiostation i Stockholm	1 440 000	1 440 000
» » i Östersund	3 040 000	1 970 000
Vissa rundradioanläggningar	700 000	700 000
Trådradioanläggningar	4 610 000	4 610 000
	<hr/> Summa kr 9 950 000	<hr/> 8 880 000

Totalkostnaden avser den beräknade återstående kostnaden per den 1 juli 1954.

Medelsförbrukningen för radioanläggningar för kommersiell trafik under budgetåret 1954/55 beräknar telestyrelsen uppgå till 2 160 000 kr, varav dock 600 000 kr är avsedda att bestridas med medel, som av Kungl. Maj:t anvisats på televerkets dispositionsanslag till bl. a. komplettering av fartygsstationer i enlighet med London- och Atlantic City-konventionernas bestämmelser. Återstående belopp, 1 560 000 kr avser styrelsen att disponera för följande ändamål.

Fartygsradiostationer	995 000
Moderniserings- och kompletteringsarbeten	
på de fasta radiostationerna för radiotelegraf- och radiotelefontrafik	
med andra länder	465 000
på kuststationerna för radiotrafik med fartyg på havet	100 000
	<hr/> Summa kr 1 560 000

Med hänsyn till en beräknad behållning av ca 940 000 kronor å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar telestyrelsen för ändamålet ett investeringsanslag av 650 000 kronor för nästa budgetår.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 3 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Rundradioanläggningar* 5 000 000 kronor,
 b) *Radioanläggningar för kommersiell trafik* 400 000 kronor.

8:o) **Radioanläggningar för luftfarten.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 47 och 48) föreslagit riksdagen att till Radioanläggningar för luftfarten för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 400 000 kronor. Behållningen å anslaget uppgick den 30 juni 1953 till ca 0,6 milj. kronor.

Luftfartsstyrelsen har meddelat att styrelsen i samråd med telestyrelsen upprättat ett generellt arbetsprogram avseende radioanläggningar för luftfarten för innevarande och nästa budgetår. För budgetåret 1954/55 omfattar programmet arbeten till en sammanlagd kostnad av 1 346 000 kr. Styrelsen säger sig emellertid utgå från att vid oförändrade förhållanden investeringsramen för anslaget, vilken för budgetåret 1953/54 fastställts till högst 700 000 kr, inte kommer att vidgas för budgetåret 1954/55. Detta nödvändiggör, att realiserandet av vissa i och för sig önskvärda projekt måste ställas på framtiden. I det reducerade program, som styrelsen därför utarbetat, ingår endast arbeten av sådan angelägenhetsgrad, att de enligt styrelsens uppfattning inte kan uppskjutas.

Aktiebolaget Aeroltransport har i yttrande den 9 oktober 1953 framhållit nödvändigheten av att för luftfarten tillgängliga radioanläggningar uppfyller tillbörliga krav på tillförlitlighet och modernitet. En eftersläpning i genomförandet av det av luftfartsstyrelsen nämnda generella arbetsprogrammet bör sålunda inte få menligt inverka på den eftersträlvade trafiksäkerheten.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 3 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Radioanläggningar för luftfarten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

9:o) **Försvarsberedskap vid televerket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 48) och under hänvisning till vad utskottet under punkten 3 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Försvarsberedskap vid televerket* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 950 000 kronor.

10:o) Rörlig kredit. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 49—51) och under hänvisning till vad utskottet under punkten 3 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av ytterligare rörelsekapital åt televerket, från den tidpunkt som Kungl. Maj:t bestämmer, tillhandahålla en från 35 000 000 till 55 000 000 kronor ökad rörlig kredit.

Statens järnvägar.

11:o) Statens järnvägars investeringsbehov. I statsrådsprotokollet har (punkt 13, s. 52—57) lämnats en redogörelse för statens järnvägars investeringsbehov.

Järnvägsstyrelsen har i skrivelse den 5 oktober 1953 framlagt sina anslags-
 äskanden för nästa budgetår. Styrelsen säger sig i investeringsprogrammet i första hand ha medtagit sådana av riksdagen redan beslutade arbeten och anskaffningar, som beräknas föranleda utgifter under budgetåret. Nya företag har medtagits efter angelägenhetsgrad med huvudvikten lagd vid sådana investeringar, som betingas av säkerhetsskäl eller är ägnade att medföra rationaliseringsvinster och sålunda nedbringa de starkt ökade driftkostnaderna. Styrelsen säger sig därjämte ha berett plats för investeringar, som syftar till att höja järnvägarnas transportkapacitet. I och för sig önskvärda standardhöjningar har däremot i flertalet fall måst lämnas utanför programmet.

En sammanställning av de för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisade samt å riksstaten för nästa budgetår äskade investeringsanslagen under statens järnvägars fond, fördelade på huvudgrupper, visar följande belopp.

	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55
	t u s e n t a l k r o n o r			
Byggnader och anläggningar . .	77 700	131 431	176 300	144 600
Försvarsberedskap	4 500	8 550	2 000	—
Rullande materiel	70 820	126 200	144 400	120 000
Sjöfartsmateriel	900	1 350	5 200	800
Biltrafik	12 000	14 500	16 500	8 800
Förvärv av aktier, utlåning m. m.	1 505	24 110	15 000	—
Övrigt	22 400	21 300	23 800	17 700
Summa	189 825	327 441	383 200	291 900

Över järnvägsstyrelsens framställning ha yttranden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen samt statens handels- och industrikommission (s. 53).

Departementschefen anför till en början följande.

Järnvägsstyrelsen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår utgått ifrån, att en utökning av den för nu löpande budgetår fastställda investeringsramen om 311 milj. kr till ca 344 milj. kr skulle vara möjlig, och att ramen för nästa budgetår skulle kunna fastställas till samma förhöjda belopp. I enlighet med det första antagandet har styrelsen beräknat de vid utgången av budgetåret 1953/54 föreliggande reservationerna till ca 62 milj. kr och med hänsyn härtill för nästa budgetår äskat ytterligare anslag om sammanlagt ca 292 milj. kr. I skrivelse den 8 december 1953 har emellertid styrelsen anmält, att anslagsbehovet för anläggningar för elektrisk tågdrift minskat med 2,1 milj. kr, sedan det visat sig, att styrelsens förslag om uppförande av två omformarstationer å malmbanans norra del tills vidare icke kan realiseras. Äskandena har därigenom begränsats till ca 290 milj. kr, varjämte vissa ändringar gjorts i den förutsatta fördelningen av den beräknade medelsförbrukningen.

Med anledning av dessa förslag vill jag inledningsvis erinra om, att de skäl, som jag i 1952 och 1953 års statsverkspropositioner anfört som motivering för att statens järnvägars investeringar under de närmaste åren borde hållas på en hög nivå, under den senaste tiden ytterligare förstärkts. Den vikande transportkonjunkturen och den alltmer skärpta konkurrensen på trafikområdet har ökat behovet av att genom effektivitetsökande och kostnadssänkande investeringar förbättra resultatet av järnvägsdriften. Styrelsens investeringsplaner måste dock avvägas både med hänsyn till övriga affärsverks investeringsönskemål och under beaktande av investeringstrycket från andra sektorer inom samhällsekonomin. På grund härav har jag, såsom anförts under punkt 1, icke ansett mig kunna tillstyrka en större ökning av den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen än från 311 till 330 milj. kr. Jag har vidare för nästa budgetår förordat en investeringsram om samma belopp men anført, att denna tills vidare bör anses som preliminär, då möjlighet måste föreligga att minska ramen, om så skulle påkallas av konjunkturutvecklingen. Jag vill emellertid framhålla, att redan med de nu förordade ramarna eftersläpningen i förhållande till det år 1950 framlagda tioårsprogrammet för statens järnvägar ytterligare kommer att ökas.

Den medelsförbrukning på de olika anslagen, som blir möjlig vid de nu förordade investeringsramarna för budgetåren 1953/54 och 1954/55, framgår av vid resp. anslag redovisade tabeller. Fördelningen är emellertid endast att anse som ungefärlig, då järnvägsstyrelsen bör ha möjlighet att vidtaga de omdispositioner av medelsförbrukningen, som under budgetårens gång kan befinnas lämpliga.

Beträffande de av järnvägsstyrelsen framlagda investeringsplanerna anför departementschefen i övrigt följande.

Inom ramen för de förslag styrelsen framlagt faller på gruppen *Byggnader och anläggningar* en medelsförbrukning under nästa budgetår om ca 169 milj. kr. Den preliminära investeringsramen för samma budgetår synes emellertid göra en reducering av beloppet till ca 162 milj. kr nödvändig. Den i förhållande till investeringsbehovet ytterligare begränsning av investeringarna under berörda grupp, som jag sålunda funnit påkallad — det må erinras om, att redan styrelsen i sina förslag iakttagit en mycket stark återhållsamhet — gör det nödvändigt att i första hand låta styrelsen inrikta sig på de ur företagsekonomisk synpunkt gynnsammaste investeringarna. Ett strikt iakttagande av denna synpunkt skulle medföra, att bl. a. den redan

beslutade breddningen av blekingebanorna tills vidare borde uppskjutas. Vid den prövning av denna fråga, som ägt rum inom kommunikationsdepartementet, har jag emellertid förutsatt, att ett uppskov med breddningsarbetena på själva kustbanan Karlskrona—Kristianstad icke bör ifrågakomma. Beträffande de norrgående linjerna Bredåkra—Växjö och Karlshamn—Vislanda synes emellertid ombyggnadsarbetena icke böra upptagas, med mindre läget på arbetsmarknaden påkallar deras utförande som sysselsättningsarbeten.

I detta sammanhang vill jag erinra om att statsutskottet i sitt utlåtande nr 9: 1953 begärt, att en plan skulle upprättas för de fortsatta breddningsarbetena. I det yttrande häröver som Kungl. Maj:t infortrat från järnvägsstyrelsen, har styrelsen i skrivelse den 30 maj 1953 hemställt, att med utarbetandet av planen måtte få anstå, till dess att den då planerade trafikpolitiska utredningen slutförts och de ekonomiska och trafikpolitiska förutsättningarna för statens järnvägars verksamhet därefter hunnit klarläggas. Som framgår av vad jag anfört i direktiven för den trafikutredning, som sedermera tillsatts, delar jag järnvägsstyrelsens uppfattning i denna fråga, vilken nu närmast får prövas av utredningen.

Den av styrelsen berörda undersökningen rörande en eventuell ombyggnad av bandelen Sölvesborg—Hörviken är ännu icke avslutad, och jag anser mig därför icke för närvarande kunna taga ställning till denna fråga.

Som jag meddelade i ett interpellations svar vid vårriksdagen 1953 har förutsättningarna för en breddning av bibanan Källby—Kinnekleva till linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp så ändrats, att ombyggnadsarbetena uppskjutits i avvaktan på pågående utredning om hur trafikförhållandena i framtiden bör ordnas. I sitt förenämnda utlåtande har statsutskottet förutsatt, att då utredningen föreligger, frågan ånyo förelägges riksdagen. Detta kommer också att ske, när utredningen om bibanan är färdig. I årets petita äskar järnvägsstyrelsen endast medel för att slutföra arbetet på huvudlinjen Forshem—Lidköping—Håkantorp.

Järnvägsstyrelsen har hemställt, att kapitalinvesteringarna för blekingebanornas ombyggnad omedelbart skall avskrivas genom anslag på driftbudgeten. Jag är emellertid ännu icke beredd att ta ställning till denna fråga.

I övrigt föranleder styrelsens förslag beträffande investeringarna i Byggnader och anläggningar ingen erinran från min sida.

På grund av storleken av den anslagsbehållning, som väntas föreligga å försvarsberedskapsanslaget vid utgången av innevarande budgetår har styrelsen icke äskat något nytt anslag. Såsom anslagstabellen visar, beräknas behållningen uppgå till ca 8,4 milj. kr. Att den fått denna omfattning beror på, att de medel som under anslaget anvisats för vart och ett av de av riksdagen godkända ändamålen, ansetts bundna för resp. ändamål, varför, i den mån dessa icke kommit till utförande, medlen blivit stående. Inom försvarsberedskapsanslagets ram har sålunda för varje delprojekt anvisat belopp behandlats som ett anslag för sig. Jag anser emellertid, att i enlighet med den praxis som utvecklats beträffande kollektivanslagen, även de på beredskapsanslaget anvisade medlen bör utnyttjas kollektivt för alla pågående arbeten. Därest riksdagen icke har något att erinra mot denna uppfattning, kommer någon ny medelsanvisning icke att vara påkallad, förrän tillgängliga medel kan anses vara helt förbrukade för hittills eller framdeles godkända investeringsändamål. Jag tillstyrker, att styrelsen bemyndigas utföra även de i skrivelse den 5 oktober 1953 anmälda nya arbetsprojekten.

Med hänsyn till å ena sidan ingångna leveranskontrakt och önskvärdheten av att lägga ut nya beställningar och å andra sidan de gränser för medelsförbrukningen som den preliminära investeringsramen uppdrar, har medels-

behovet för *rullande materiel* under nästa budgetår beräknats till ungefär 128 milj. kr, att jämföras med av styrelsen föreslagna 133 milj. kr. Av den förra siffran utgör ca 104 milj. kr del- och slutlikvider för beställningar, vartill bemyndiganden tidigare lämnats och vilka bl. a. avser anskaffningar, vartill ca 120 ellok, ca 800 rälsbussfordon av olika slag, ca 110 person-, resgods- och postvagnar samt ca 2 100 godsvagnar av olika slag, de senare enligt bemyndigande av 1953 års riksdag beställda under år 1953. Därutöver beräknas till förskottslikvider under nästa budgetår 11 milj. kr vid nybeställning av ett antal diesellok, lokomotorer, personvagnar och godsvagnar. Slutligen räknas med att den preliminära ramen skall medge ombyggnad av rullande materiel för ca 12,5 milj. kr. På grund av det starka behov av nya och förbättrade lok och vagnar som föreligger, anser jag, att de begärda ytterligare bemyndigandena bör lämnas och tillstyrker vidare, att ombyggnaden av rullande materiel får fortgå i den takt, som investeringsram och anvisade medel medger.

I det tidigare nämnda utlåtandet nr 9: 1953 har statsutskottet uttalat, att sedan slutligt klarläggande av frågan om en ny färja för Tysklandstrafiken skett, frågan ånyo bör underställas riksdagen. Såsom jag meddelat i ett interpellationssvar vid höstriksdagen 1953 pågår fortfarande inom järnvägsstyrelsen en utredning om våra färjeförbindelser med kontinenten. Denna utredning omfattar även en undersökning om typ och utrustning för en ny tåg färja. Sedan frågan var aktuell under vårriksdagen 1953, har såtillvida nya förhållanden inträtt, att trafiken så sent som den 17 augusti 1953 återflyttats från Warnemünde till den gamla och väsentligt kortare leden Trelleborg—Sassnitz. Härigenom har förutsättningarna för frågans bedömande ånyo förändrats, varför nya överväganden bl. a. beträffande den tekniska utformningen av den planerade färjan blivit erforderliga. Tidpunkten för utredningens slutförande kan därför ännu ej angivas. När den emellertid föreligger och innan något byggnadsbeslut fattas, torde frågan på nytt böra anmälas för riksdagen.

I övrigt föranleder järnvägsstyrelsens petita ingen erinran från min sida.

Beträffande investeringsplanerna för nästa budgetår vill jag slutligen tillägga, att ett realiserande av det minimalalternativ för investeringarna, som jag skisserat under punkt 1, för statens järnvägars del bl. a. kommer att innebära, att i förhållande till normalalternativet en minskning av investeringarna blir erforderlig med följande ungefärliga belopp, nämligen för byggnader och anläggningar ca 22 milj. kr, för försvarsberedskap ca 1 milj. kr, för rullande materiel med ca 6,5 milj. kr, samt för anslagen under rubriken biltrafik med ca 0,5 milj. kr.

Riksdagen anvisade för budgetåret 1947/48 till Förvärv av aktier i Bergslagens med flera järnvägsaktiebolag ett anslag av 80 315 000 kr. Å anslaget redovisades vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservation av ca 260 000 kr. Vidare anvisade riksdagen för budgetåret 1951/52 till Förvärv av aktier i Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag ett anslag av 1 505 000 kr. Av detta kvarstod vid nämnda tidpunkt ca 16 000 kr. Anslagen togs under det gångna budgetåret i anspråk med resp. 15 000 och 20 000 kr. Då samtliga aktier i företagen ännu icke blivit inlösta, och det kan förutses, att återstoden kommer att hembjudas i smärre poster under en följd av år samt att anslagen därför skulle behöva bli stående på obestämd tid, föreslår jag, att de reservationer som kan föreligga å anslagen vid utgången av innevarande budgetår, får överföras till dispositionsanslaget och att därefter aktualiserade förvärv får bestridas från detta anslag.

Utskottet. I förhållande till järnvägsstyrelsens beräkningar innebär den av Kungl. Maj:t preliminärt förordade medelsförbrukningsramen för statens järnvägar under nästa budgetår en begränsning av den totala investeringsvolymen med ca 14 milj. kronor. Även om detta med hänsyn till omfattningen av ännu icke tillgodosedda investeringsbehov inom statsbaneföretagets verksamhetsområde får betraktas som beklagligt, torde dock enligt vad utskottet under hand inhämtat de svårigheter som därigenom uppstå kunna bemästras på ett någorlunda tillfredsställande sätt. Kungl. Maj:ts förevarande förslag har ej heller, såsom av det föregående redan framgått, givit utskottet anledning till erinran. Samtidigt vill emellertid utskottet i likhet med departementschefen fästa uppmärksamheten på att den sålunda tillstyrkta medelsförbrukningsramen av ca 330 milj. kronor, jämförd med de i 1950 års långtidsprogram redovisade siffrorna, kommer att medföra en ytterligare eftersläpning av statens järnvägars investeringar.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag avses inom nyssnämnda totalram investeringsutgifterna komma att fördela sig med 162,0 milj. kronor på byggnads- och anläggningsverksamheten, med 4,4 milj. kronor på vissa försvarsberedskapsåtgärder, med 128,0 milj. kronor på anskaffning och ombyggnad av rullande materiel, med 0,8 milj. kronor på ombyggnad av sjöfartsmateriel, med 13,0 milj. kronor på biltrafiken, med 9,5 milj. kronor på anskaffning av inventarier samt med 13,0 milj. kronor på de ändamål som avses med dispositionsanslaget. Utskottet har för sin del intet att erinra mot att statens järnvägars investeringsverksamhet under nästa budgetår utformas enligt i huvudsak nu angivna riktlinjer, innefattande jämväl vissa beställningsbemyndiganden. Såsom departementschefen framhållit, bör emellertid järnvägsstyrelsen ha möjlighet att vidtaga de omdispositioner av medelsförbrukningen som må befinnas lämpliga.

Till frågan om anslagsanvisningen återkommer utskottet under respektive punkter i det följande. Redan här vill emellertid utskottet anmäla, att utskottet biträder förslaget om att de reservationer som vid utgången av innevarande budgetår kunna komma att föreligga å de i statsverkspropositionen omnämnda anslagen till förvärv av aktier i vissa järnvägsföretag må överföras till dispositionsanslaget och att därefter aktualiserade förvärv få bestridas från detta anslag. Utskottet har heller intet att erinra mot att de under beredskapsanslaget anvisade medlen i fortsättningen utnyttjas kollektivt för alla pågående arbeten.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört.

12:o) **Byggnader och anläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, s. 57—70) föreslagit riksdagen att till vissa i statsrådsprotokollet angivna byggnader och anläggningar för budgetåret 1954/55 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 142 600 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett sammanlagt belopp av 176 300 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår äskat sammanlagt 144 600 000 kronor till följande ändamål.

Bangårdar	12 500 000
Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	22 000 000
Ombyggnad till normalspår av linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp med Källby—Kinnekleva	1 000 000
Ombyggnad till normalspår av linjerna Karlskrona—Kristianstad, Karlskrona—Vislanda och Bredåkra—Växjö	14 000 000
Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	24 000 000
Broar m. m.	6 900 000
Husbyggnader	10 000 000
Signalsäkerhetsanläggningar	3 400 000
Vägskyddsanläggningar	4 300 000
Telefonanläggningar m. m.	6 000 000
Anläggningar för elektrisk tågdrift	12 700 000
Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet	18 500 000
Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	5 900 000
Anläggningar vid huvudverkstäder	100 000
Anläggningar vid förrådsavdelningen	3 300 000

Summa kr 144 600 000

Beträffande den närmare innebörden av styrelsens förslag får utskottet hänvisa till propositionen (s. 58—69).

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag och under hänvisning till vad utskottet under punkten 11 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Bangårdar	13 500 000 kronor,
b) Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	23 000 000 kronor,
c) Ombyggnad till normalspår av linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp med Källby—Kinnekleva	1 000 000 kronor,
d) Ombyggnad till normalspår av linjerna Karlskrona—Kristianstad, Karlshamn—Vislanda och Bredåkra—Växjö	9 000 000 kronor,
e) Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	26 500 000 kronor,
f) Broar m. m.	7 000 000 kronor,
g) Husbyggnader	10 500 000 kronor,
h) Signalsäkerhetsanläggningar	3 000 000 kronor,

i) Vägskyddsanläggningar	4 700 000 kronor,
j) Telefonanläggningar m. m.	5 500 000 kronor,
k) Anläggningar för elektrisk tågdrift	10 600 000 kronor,
l) Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet ...	19 000 000 kronor,
m) Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	6 000 000 kronor,
n) Anläggningar vid förrådsavdelningen.....	3 300 000 kronor.

13:o) Rullande materiel. Kungl. Maj:t har (punkt 16, s. 71—74) föreslagit riksdagen att till viss i statsrådsprotokollet angiven rullande materiel för budgetåret 1954/55 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 120 000 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett sammanlagt belopp av 144 400 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår under förevarande rubrik äskat anslag å tillhoppa 120 000 000 kronor. Äskandena avse följande ändamål.

Anskaffning av lok och lokomotorer	33 000 000
Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar	25 600 000
Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar	7 900 000
Anskaffning av godsvagnar	42 400 000
Ombyggnad av rullande materiel	11 100 000
Summa kronor	120 000 000

Beträffande den närmare innebörden av järnvägsstyrelsens anslagsäskanden torde få hänvisas till propositionen (s. 71—74).

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag och under hänvisning till vad utskottet under punkten 11 anfört får utskottet hemställa, att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Anskaffning av lok och lokomotorer	33 000 000 kronor,
b) Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar	25 600 000 kronor,
c) Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar	7 900 000 kronor,
d) Anskaffning av godsvagnar	42 400 000 kronor,
e) Ombyggnad av rullande materiel	11 100 000 kronor.

14:o) Sjöfartsmateriel. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 75) och under hänvisning till vad utskottet under punkten 11 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till Ombyggnad av sjöfartsmateriel för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

15:o) Biltrafik. Kungl. Maj:t har (punkt 18, s. 75—77) föreslagit riksdagen att under rubriken Biltrafik för budgetåret 1954/55 anvisa vissa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 9 200 000 kronor.

För innevarande budgetår ha under förevarande rubrik anvisats 3 000 000 kronor till garage- och verkstadsbyggnader, 10 500 000 kronor till anskaffning av bilmateriel och 3 000 000 kronor till förvärv av billinjer.

Vid utgången av budgetåret 1952/53 förelåg å anslaget till Garage- och verkstadsbyggnader en reservation om ca 0,1 miljon kronor. Å de två övriga anslagen fanns den 30 juni 1953 en behållning av respektive 1,4 och 0,7 miljoner kronor.

Järnvägsstyrelsen har beträffande anslaget till Garage- och verkstadsbyggnader framhållit, att den nödvändiga utbyggnaden av verkstads- och garageanläggningar till följd av byggnadsrestriktioner och investeringsbegränsningar icke kunnat ske i takt med fordonsbeståndets ökning. Anläggningarna är därför otillfredsställande och otillräckliga samt i vissa fall olämpliga ur arbetshygieniska synpunkter. För nästa budgetår har styrelsen till förevarande ändamål äskat 3 300 000 kronor.

I samband med sitt anslagsyrkande beträffande bilmateriel meddelar styrelsen att för förnyelse och viss utökning av fordonsparken under nästa budgetår erfordras 90 vägbussar, 12 lastbilar, 1 personbil samt 15 godssläp-vagnar till en sammanlagd kostnad av ca 7 000 000 kronor.

Då en behållning av 4 000 000 kronor beräknas föreligga å anslaget vid innevarande budgetårs utgång, hemställer styrelsen om anslag för nästa budgetår å 3 000 000 kronor.

Slutligen meddelar styrelsen beträffande förvärv av billinjer att för slutförande av nu pågående köpeförhandlingar samt för att förhindra att styrelsen i brist på medel nödgas avstå från förvärv, som kan komma att erbjuda sig, erfordras för nästa budgetår ett anslag om 2 500 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Axel Andersson* och *Näslund* (I: 159) och den andra inom andra kammaren av fru *Sandström m. fl.* (II: 176), i vilka hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag å 2 500 000 kronor till förvärv av billinjer åt statens järnvägar;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 297) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 193), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts, dels att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag å 2 500 000 kronor till förvärv av billinjer åt statens järnvägar, dels ock att riksdagen måtte uttala att den nödiga förnyelsen av statens järnvägars billinjers fordonspark icke framdeles bör finansieras medelst anslag på kapitalbudgeten.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 176 och II: 193.

Utskottet. Under förevarande rubrik har Kungl. Maj:t äskat anslag å sammanlagt 9,2 milj. kronor, varav 3,7 milj. kronor avse garage- och verkstadsbyggnader, 3,0 milj. kronor anskaffning av bilmateriel samt 2,5 milj. kronor förvärv av billinjer. I motionerna I: 159 och II: 176 samt I: 297 och II: 193 har yrkats avslag på Kungl. Maj:ts framställning om medel för sist berörda ändamål. Såsom skäl för sin ståndpunkt ha motionärerna framfört allt åberopat den omständigheten, att den statliga trafikpolitiken f. n. är föremål för omprövning genom en särskild kommitté, 1953 års trafikutredning, som bl. a. har att klarlägga vissa faktorer av betydelse för konkurrensförhållandena mellan järnväg och övriga landtransportmedel.

Utskottet vill erinra om att det nu är femte året i följd som yrkanden av enahanda innebörd motionsledes förelagts riksdagen. Med hänsyn till järnvägsstyrelsens behov av medel för att genom lämpliga nyförvärv söka rationalisera och samordna den billinjetrafik statsbaneföretaget upprätthåller såsom komplement till järnvägsdriften har emellertid riksdagen hittills icke ansett sig kunna biträda dessa yrkanden. Enligt utskottets mening föreligger icke anledning för riksdagen att i år intaga någon annan ståndpunkt. Utskottet kan sålunda icke finna, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle föregripa resultatet av pågående trafikutredning. Beaktas bör nämligen, att det här är fråga om frivilliga överenskommelser på fullt affärsrättslig basis, föranledda av att privata bussföretag av en eller annan orsak utbjudas till försäljning. Den bussägare som önskar avyttra sin rörelse kommer därför självfallet att göra detta helt oavsett om någon trafikutredning pågår eller ej. Därest statens järnvägar skulle sakna medel för att antaga ett dylikt anbud i de fall detta vore förmånligt ur allmän synpunkt, bleve följden med all sannolikhet blott den, att något större privat bussföretag uppträdde som köpare, vilket med lika stor rätt kunde betecknas såsom ett föregripande av den kommande trafikutvecklingen. Då utskottet icke finner det rimligt att av samtliga företagare på den reguljära landsvägstrafikens område endast statens järnvägar skulle hindras från att rationalisera sin biltrafikerörelse, kan utskottet icke tillstyrka bifall till det i motionerna I: 159 och II: 176 samt I: 297 och II: 193 framställda yrkandet om avslag på Kungl. Maj:ts förevarande medelsäskande.

I de båda sistnämnda motionerna har vidare hemställts, att riksdagen måtte uttala, att den nödiga förnyelsen av statens järnvägars billinjers fordonspark icke framdeles bör finansieras medelst anslag på kapitalbudgeten. Såvitt framgår av de skäl motionärerna åberopat till stöd för sin ståndpunkt, synes emellertid denna hemställan bygga på en missuppfattning om innebörden av den omläggning av riksstatens kapitalbudget som beslöts vid 1944 års riksdag. Beslutet innebar nämligen att kapitalbudgeten — till skillnad mot vad tidigare var fallet — i fortsättningen skulle omfatta bruttoinvesteringarna för olika ändamål, d. v. s. såväl nyinvesteringar som re-investeringar, samt att dessa bruttoinvesteringar i första hand skulle finansieras med vederbörande verks egna avskrivningsmedel och med lånemedel endast i den mån avskrivningsmedlen icke vore tillräckliga. Tvärt emot vad

motionärerna förmoda förhåller det sig också f. n. så, att förnyelsen av statens järnvägars fordonspark icke regelmässigt eller ens till någon del täckes med lånemedel. Enligt vad utskottet inhämtat upptar sålunda den plan i fråga om bilmaterielen som uppgjorts på grundval av nu tillämpade avskrivningsregler, å ena sidan, ett beräknat förnyelse- och nyanskaffningsbehov av 35,0 milj. kronor och, å andra sidan, beräknade avskrivningar till ett sammanlagt belopp av 52,2 milj. kronor, allt avseende femårsperioden 1953—1958. Såsom jämförelse må vidare nämnas, att under sistförflutna budgetår 8,4 milj. kronor faktiskt förbrukades för förnyelse och nyanskaffning, medan avskrivningarna belöpte sig till 8,6 milj. kronor. Härav framgår att avskrivningarna mer än väl täcka ifrågavarande kapitalbehov och att statens järnvägars biltrafik alltså härvidlag är självförsörjande. Någon missvisande bild av trafikens bärighet, såsom motionärerna uttrycka saken, kan under sådana förhållanden icke uppkomma på grund av att anslag till anskaffning av bilmateriel anvisas på kapitalbudgeten. Med hänsyn härtill kan utskottet icke biträda motionärernas yrkande.

Departementschefens beräkning av behovet av medel för sist angivna ändamål har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker jämväl, att anslaget till garage- och verkstadsbyggnader anvisas med av departementschefen förordad belopp.

Under återopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Garage- och verkstadsbyggnader* 3 700 000 kronor,
b) *Anskaffning av bilmateriel* 3 000 000 kronor;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 159 och II: 176 samt I: 297 och II: 193, sistnämnda båda motioner i vad de avse förevarande anslag, till *Förvärv av billinjer* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor;

III. att motionerna I: 297 och II: 193, i vad de avse sättet för finansiering av statens järnvägars anskaffning av bilmateriel, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

16:o) *Inventarier m. m.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, s. 77 och 78) och under hänvisning till vad utskottet under punkten 11 anført får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Inventarier m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 8 200 000 kronor.

17:o) *Statens järnvägars dispositionsanslag.* Kungl. Maj:t har (punkt 20, s. 78) föreslagit riksdagen att såsom statens järnvägars dispositionsanslag för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Såsom statens järnvägars dispositionsanslag har för budgetåret 1953/54 anvisats 14 000 000 kronor. Anslagsbehovet för nästa budgetår har av järn-

vägsstyrelsen beräknats till ca 13 000 000 kronor. Med hänsyn till en beräknad behållning vid innevarande budgetårs utgång av 4 000 000 kronor äskar styrelsen för nästa budgetår ett anslag av 9 000 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner väckta, den ena inom första kammaren av herr *Magnusson m. fl.* (I: 161) och den andra inom andra kammaren av herr *Östlund m. fl.* (II: 248), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att såsom statens järnvägars dispositionsanslag för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 248.

Utskottet. Mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag ha i de båda likalydande motionerna I: 161 och II: 248 vissa erinringar framförts. Motionärerna finna det sålunda anmärkningsvärt, att i förhållande till järnvägsstyrelsens äskande en anslagsuppräknig med 1 milj. kronor ansetts böra ske, och ha därvid särskilt hänvisat till ett uttalande av chefen för finansdepartementet om nödvändigheten av ökad återhållsamhet med de statliga investeringarna under nästa budgetår. I enlighet härmed ha motionärerna hemställt, att statens järnvägars dispositionsanslag måtte anvisas med allenast 9 milj. kronor.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att investeringsverksamhetens omfång vid kommunikationsverken icke i första hand bestämmas av vederbörande anslags storlek utan av den medelsförbrukningsram som fastställles för varje särskilt utgiftsändamål. En uppräknig av dispositionsanslaget med 1 milj. kronor innebär därför icke i och för sig, att investeringsutgifterna i motsvarande mån komma att ökas. Av statsverkspropositionen framgår också, att både departementschefen och järnvägsstyrelsen i förevarande fall räknat med en medelsförbrukning av 13 milj. kronor. Detta belopp avser det s. k. normalalternativet. Att märka är emellertid, att Kungl. Maj:t i kommunikationsverkens investeringsplan för nästa budgetår även upptagit ett minimalalternativ och ett maximalalternativ. I enlighet med de allmänna principer för vilka en redogörelse lämnats under punkten 1 i det föregående ha därför hithörande anslag beräknats på sådant sätt, att medel skola finnas tillgängliga för finansiering av jämväl den utökade investeringsverksamhet som sistnämnda alternativ avser att möjliggöra. Det är av denna anledning som statens järnvägars dispositionsanslag föreslagits skola anvisas med högre belopp än järnvägsstyrelsen äskat. Motsvarande förhållande föreligger beträffande en rad andra anslag, däribland postverkets dispositionsanslag. Med hänsyn till nu anförda omständigheter anser sig utskottet icke kunna biträda motionärernas yrkande utan tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 161 och II: 248, såsom *Statens järnvägars dispositionsanslag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

18:o) **Kraftbalansens utveckling samt investeringsläget.** I statsrådsprotokollet har (punkterna 21 och 22, s. 79—91) lämnats en redogörelse för kraftbalansens utveckling samt investeringsläget.

Vattenfallsstyrelsen har i skrivelse den 1 september 1953 meddelat bl. a. följande.

Nederbörden har under budgetåret 1952/53 i genomsnitt för hela landet varit något över den normala. Områdena kring de ur kraftförsörjningssynpunkt viktiga älvarna Indalsälven och Ångermanälven har för hela året räknat fått ungefär normal nederbörd men området kring Vänern mindre än normal. Nederbördens fördelning under året har varit mycket ojämn och ogynnsam för kraftförsörjningens del. Andra halvåret 1952 uppvisade således ett betydande underskott i nederbördsområdena kring de kraftproducerande älvarna. Vattenmagasinen måste därför avtappas snabbare än normalt, varjämte en omfattande ångkraftproduktion blev nödvändig under hösten och vintern. Under senare delen av februari förbättrades kraftsituationen tack vare tidig vårflod. Sedan april månad har ångkraftproduktionen varit obetydlig, samtidigt som betydande belopp överskottskraft dels levererats till industrins elektriska pannor för ång- och värmealstring samt dels exporterats till Danmark.

Belastningsökningen var senaste budgetåret 817 miljoner kilowattimmar (MkWh), d. v. s. nästan lika stor som budgetåret 1951/52. Beträffande utvecklingen inom de olika belastningsgrupperna hänvisas till följande tabell.

	Ökning (+) eller minskning (−) per år		
	1951/52— 52/53	4-årsperioden 1948/49— 52/53	10-årsperioden 1942/43— 52/53
a. Allmän distribution	+ 732	+ 436	+ 282
b. Reservkraft	— 25	+ 15	+ 27
c. Andelskraft	+ 41	+ 17	+ 8
d. SJ exkl. malmbanan	+ 6	+ 34	+ 42
e. Malmbanan och malmfälten	+ 23	+ 17	+ 4
f. Trä- och pappersindustri	— 72	+ 55	+ 53
g. Elektrokemisk industri	+ 112	+ 84	+ 71
Summa	+ 817	+ 658	+ 487

Belastningsökningen i hela landet var under budgetåret 1951/52 ungefär 1 100 MkWh och under det senaste budgetåret ungefär 1 250 MkWh. Utvecklingen under dessa båda år har således visat en god överensstämmelse med den av centrala driftledningen 1951 utförda belastningsprognosen. Enligt denna beräknades den genomsnittliga årliga belastningsökningen under femårsperioden 1951—1956 till 1 200 MkWh per år samt till 1 500 MkWh per år under de närmaste åren därefter.

Även om sålunda belastningsökningen för närvarande väl överensstämmer med prognosen, har det ansetts lämpligt att företaga en ny undersökning avseende belastningen under de närmaste åren. Den främsta orsaken härtill är de allmänna tendenserna till avmattning av efterkrigsårens högkonjunktur. För den nya belastningsundersökningen har som konjunkturförutsättning gällt, att den omsvängning till köparens marknad, som ägt rum under det senaste året, kommer att ytterligare accentueras under de närmaste åren genom en hårdnande konkurrens från utlandet, såväl på exportmarknaden som på hemmamarknaden, men att dock på längre sikt en hög aktivitet inom industrin kommer att föreligga.

Resultatet av undersökningen, vilket förelåg sommaren 1953, stämmer i allt väsentligt med den år 1951 framlagda prognosen. Trots att konjunkturförutsättningarna borde ha givit en reducerad tillväxt av kraftbehoven, tyder siffrorna snarast på en något ökad stegring. Det har dock icke framkommit några reella skäl att för närvarande räkna med snabbare utveckling än enligt 1951 års belastningsprognos.

Som tidigare angivits, har belastningsökningen det senaste året inom de områden, som försörjes av vattenfallsverket, varit omkring 820 MkWh eller nära 65 procent av ökningen i hela landet. Detta innebär, att verket täckt en större andel än som tidigare förutsatts. Närmast föregående år var vattenfallsverkets andel i belastningsökningen ännu större. Detta förklaras av att verkets egna produktionsresurser under åren 1951 och 1952 kraftigt ökades, främst genom idrifttagandet av Harsprångets kraftstation, samtidigt som de enskilda och kommunala kraftproducenterna erhöll relativt små krafttillskott. Under de närmaste åren kan man förutse mer omfattande krafttillskott från dessa företag, vilket torde medföra, att en större andel av den totala belastningsökningen faller på dessa än under de senaste åren. Med anledning härav anser styrelsen, att utbyggnadsplanerna även i fortsättningen bör grundas på antagandet, att vattenfallsverket måste tillgodose hälften av ökningen av kraftkonsumtionen. Utbyggnadsprogrammet bör således fortfarande baseras på en årlig belastningsökning inom vattenfallsverkets distributionsområde om ca 600 MkWh per år fram till år 1956 samt därefter ca 750 MkWh per år. Med hänsyn härtill bör i första hand de beslutade utbyggnaderna av nya vattenkraftanläggningar fullföljas i avsedd takt.

Beträffande pågående utbyggnader och behovet av nya anläggningar anför vattenfallsstyrelsen bl. a. följande.

Under sommaren och hösten 1954 kommer de båda aggregaten i Ligga kraftstation i Lule älv att tagas i drift. Ett år senare beräknas Näverede i Indalsälven vara färdig, och samtidigt blir även utvidgningen av Midskog med ett tredje aggregat klar. Bergeforsen i Indalsälven beräknas kunna tagas i drift under hösten 1955 och efterföljande vinter. Kraftstationen i Stugun, som är belägen omedelbart nedströms Näverede, kommer i drift ett år senare, således hösten 1956. Utvidgningen av Forsmo i Ångermanälven beräknas vara klar under år 1957 och nybyggnaden av Lasele i Ångermanälven under vintern 1956/1957. De beslutade kraftstationerna i Umeälven kommer enligt planerna att tagas i drift under åren 1957—1959. I övre delen av älven färdigställs sålunda Umluspen under år 1957, Grundfors år 1958 och Stensele år 1959 samt i nedre delen Stornorrfors år 1959.

Såsom styrelsen förra året meddelade, ingår ytterligare ett par utbyggnader i det program, som motsvarar den väntade belastningsutvecklingen. En av dessa bör nu komma till utförande, nämligen kraftstationen vid Järkvissle, vilken bör färdigställas till år 1958. Utom krafttillskottet medför denna utbyggnad fördelar för flottning och reglering genom att Indalsälven nedanför sjön Gesunden blir helt utbyggd och avtrappad. Byggnadsarbetet ligger dessutom väl till för att omhändertagas av den byggnadsorganisation som redan finns för övriga utbyggnader i Indalsälven.

Preliminärt begär styrelsen dessutom vid sidan om det egentliga utbyggnadsprogrammet anslag till utbyte av enfasutrustning mot trefasutrustning i Porjus kraftstation. Åtgärderna sammanhänger med den avsedda ökningen av järnmalmsexporten över Narvik. Ett genomförande av dem är emellertid beroende av ekonomiska uppgörelser mellan berörda intressenter. Om sådana uppgörelser inte kommer till stånd under höstens lopp bortfaller anslagsbehovet.¹

Med de nu beslutade och föreslagna utbyggnaderna ernås, om belastningsutvecklingen följer prognosen, vid 1950-talets slut ungefär den 10 procents marginal mellan vattenkrafttillgången under normalår och den belastning, som är önskvärd såväl ur ekonomisk synpunkt som med hänsyn till elkraftförsörjningen under extrema torrår.

Även om utbyggnaderna får den omfattning, som ger den önskade marginalen, står det emellertid klart, att den successivt stegrade belastningen gör det nödvändigt att bygga ut statsblockets ångkraftresurser. Den energimängd, som bortfaller under extrema torrår blir nämligen i absolut mått allt större, vilket ökar det erforderliga tillskottet av bränslealstrad kraft, om man vill undvika ransoneringar och tvångsbortkopplingar. Men även ur effektreserv- och beredskapssynpunkter och av driftsekonomiska skäl är ökade ångkraftresurser motiverade. Så länge dessa resurser är otillfredsställande, är det nödvändigt, när utvecklingen av vattentillgången är oviss, att tidigare än eljest skulle ha varit erforderligt, övergå till att alstra kraft med bränsle. I många fall, som t. ex. höstarna 1951 och 1952, skulle det med större disponibel ångkraftkapacitet ha varit möjligt att vänta längre med ång-

¹ Förslaget har återkallats av styrelsen i skrivelse den 8 december 1953.

kraftproduktionen, varigenom den totala alstringen av denna skulle ha minskat, enär vattentillgången sedermera inte blev så dålig, som man förutsatt.

Det erforderliga nya kraftverket anser styrelsen bör ligga i kraftsystemets sydliga del och, då en ytterligare utvidgning av kraftstationen i Västerås inte kan komma i fråga, söder om denna stad. Enär belastningen inom statsblockets västsvenska område (Västergötland, Bohuslän, Dalsland m. m.) stigit långt över de där befintliga vattenkraftresurserna har det stått klart, att verket borde förläggas till detta område och så att möjligheten att importera bränsle med stora, oceangående fartyg kunde utnyttjas. Även ur krigsberedskapssynpunkt har en sådan lokalisering ansetts fördelaktig.

Delvis på grund av att det varit möjligt att utvidga Västeråsverket har »västkustverket» skjutits fram i tiden. Vattenfallsstyrelsen angav i 1953 års petita, att det kunde anstå ytterligare ett par år, om vissa kompletteringar genomfördes i Västerås. Med beaktande av alla föreliggande synpunkter har styrelsen kommit till slutsatsen att det nya ångkraftverket bör kunna tagas i bruk år 1959, men att ett uppskov till år 1960 inte kommer att medföra större olägenheter. De driftsekonomiska skälen talar för ett färdigställande så snart som möjligt. Enbart risken för direkt kraftbrist under torrår möjliggör å andra sidan ytterligare något uppskov. Utredningarna om kraftverkets förläggning och utformning i huvuddrag har slutförts och givit ett enligt styrelsens mening entydigt resultat, nämligen att det bör uppföras i Stenungsund i Bohuslän. Beträffande denna placering har emellertid anförts invändningar, närmast föranledda av farhågorna för kringliggande bygd. Det är emellertid önskvärt, att en diskussion i lokaliseringsfrågan inte drager allt för långt ut på tiden och att erforderliga markförvärv snarast kan komma till stånd. Styrelsen hemställer därför om ett principbeslut beträffande kraftverket men äskar anslag endast för markköp och vissa förberedelser. Vid bifall till framställningen kan anläggningen i sin första etapp vara färdig under år 1959.

Vattenfallsstyrelsen har i sina petita lämnat följande sammanställning av de för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisade samt nu å tilläggsstat för budgetåret 1953/54 och å riksstaten för budgetåret 1954/55 äskade anslagen under vattenfallsverkets fond.

	1951/52	1952/53	1953/54		1954/55	
			anvisat på riksstat	äskat på tilläggsstat	summa	
	m i l j o n e r k r o n o r					
Kraftstationer	89,4	114,5	143,5	5,0	148,5	186,0
Regleringsföretag	10,0	13,6	15,0	3,0	18,0	13,0
Distributionsanläggningar	102,0	150,0	150,0	15,0	165,0	165,0
Kraftöverföring till Gotland	—	—	14,0	—	14,0	2,5
Inventarier och material	—	35,0	20,0	—	20,0	—
Diverse anslag	4,0	4,5	7,0	—	7,0	5,5
Summa	205,4	317,6	349,5	23,0	372,5	372,0

Över vattenfallsstyrelsens framställning ha utlåtanden avgivits av *arbetsmarknadsstyrelsen* och *statens handels- och industrikommission* (s. 85 och 86).

Departementschefen har anfört följande.

Under år 1953 har ytterligare ett antal nya eller utökade, statliga och privata vattenkraftstationer kunnat tas i drift. Normalårstillgången på vattenkraft har därmed stigit med ca 10 procent till 22 miljarder kWh, vilket innebär att produktionskapaciteten hunnit i kapp belastningen och numera även överstiger denna med några procent. Vattenfallsverkets andel i nämnda siffra uppgår, sedan bl. a. det ombyggda tredje aggregatet i Porjus samt två aggregat i Kilforsen under året tagits i bruk, till närmare 45 procent eller ca 9 800 MkWh.

Såsom jag anförde i 1953 års statsverksproposition syftar det statliga utbyggnadsprogrammet dels till en sådan ökning av kraftproduktionen, att denna tillsammans med de krafttillskott, som kan komma från kommunala och enskilda utbyggnader, täcker den årliga uppgång i kraftförbrukningen, som kan förutses, dels dessutom att bidra till att så småningom ett sådant produktionsöverskott av vattenkraft uppstår, att en torrårsreserv av åtminstone 10 procent kommer att föreligga. Till grund för programmet ligger den prognos rörande belastningsutvecklingen, som år 1951 uppgjordes av centrala driftledningen. Enligt denna prognos förutses, att det totala kraftbehovet i landet kommer att öka med ca 1 200 MkWh per år fram till och med budgetåret 1956/57 och med ca 1 500 MkWh under den återstående delen av 1950-talet. Belastningsökningen beräknas genomsnittligt komma att fördela sig med ungefär lika belopp på det statliga kraftsystemet och på övriga kraftproducenter.

Belastningsökningen under de två budgetår, som gått till ända sedan prognosen gjordes, har uppgått till ca 1 100 MkWh under 1951/52 och 1 250 MkWh under 1952/53. Sätillvida föreligger en god överensstämmelse med beräkningarna. Under båda åren har emellertid belastningsökningen varit relativt större inom de områden, som försörjes av vattenfallsverket än inom övriga. Under budgetåret 1951/52 täckte sålunda vattenfallsverket ca 90 procent och under 1952/53 närmare 65 procent av ökningen. Dessa avvikelser från prognosen torde man emellertid tills vidare icke få fästa alltför stort avseende vid. De öknings- och fördelningstal, som prognosen innehåller, är nämligen att betrakta som genomsnittstal för en följd av år, från vilka avvikelserna under enstaka år kan bli betydande utan att därför prognosen är att anse som orealistisk.

Med hänsyn till den avmattning, som ägt rum i konjunkturen sedan 1952, har dock vattenfallsstyrelsen funnit sig föranlåten att ompröva de tidigare förutsägelse rörande belastningsutvecklingen. Resultatet därav har blivit, att man, trots ändrade och mer pessimistiska antaganden rörande konjunkturutvecklingen, icke funnit anledning att väsentligt ändra 1951 års prognos. Styrelsen förordar därför, att utbyggnadsprogrammet fortfarande skall baseras på en årlig belastningsökning inom vattenfallsverkets distributionsområde om ca 600 MkWh per år fram till 1956 och om ca 750 MkWh per år under senare hälften av 1950-talet.

Med ledning av dessa överväganden föreslår styrelsen i första hand, att redan beslutade utbyggnader av nya vattenkraftanläggningar skall fullföljas i avsedd takt. Av skäl, som jag återgivit under punkt 1, innebär detta i anslagshänseende bl. a., att ett tilläggsstatsanslag om 5 milj. kr till kraftstationen i Kilforsen blir erforderligt under innevarande budgetår. För nästa budgetår erfordras i fortsatta anslag till redan påbörjade utbyggnader 170,5 milj. kr.

Utöver vad nu nämnts, yrkar emellertid vattenfallsstyrelsen även att ytterligare en vattenkraftstation skall påbörjas under nästa budgetår, nämligen den planerade kraftstationen i Järkvissle vid Indalsälven. Dessutom framhåller styrelsen, att det ur olika synpunkter är önskvärt, att det planerade ångkraftverket på västkusten under nästa budgetår får påbörjas åtminstone såtillvida, att ett principbeslut fattas om verkets förläggning till en plats strax norr om Stenungsund i Bohuslän och att ett anslag ställes till styrelsens förfogande för erforderliga markförvärv och vissa förberedelser. Påbörjandet av de egentliga anläggningsarbetena skulle däremot kunna anstå till budgetåret 1955/56. Anslagsbehovet för dessa nya ändamål beräknar styrelsen till 10 milj. kr. för kraftstationen i Järkvissle och 5 milj. kr. för ångkraftverket. Den totala medelsförbrukningen för kraftstationsbyggena under nästa budgetår skulle därmed komma att uppgå till ca 186 milj. kr. att jämföras med ca 158 milj. kr. under innevarande budgetår, därest tilläggsstatsanslaget av 5 milj. kr. till stationen i Kilforsen anvisas.

Vid sidan av dessa företag, som alltså enbart gäller kraftstationer, har vattenfallsstyrelsen beträffande distributionsanläggningarna anfört, att så omfattande utvidgningar av stamlinjenätet erfordras under de närmaste åren för överföring av elektrisk kraft för verkets egen och enskilda företags räkning, att arbetena måste forceras även under innevarande budgetår, om de skall hinnas med. Utöver de 150 milj. kr., som redan anvisats för nu löpande budgetår, har styrelsen därför äskat ytterligare 15 milj. kr. på tilläggsstat. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet för samma ändamål till 165 milj. kr.

I övrigt har styrelsen till Regleringsföretag m. m. äskat dels 3 milj. kr. å tilläggsstat för innevarande budgetår för regleringsåtgärder i Ångermanälven, dels sammanlagt 13 milj. kr. för budgetåret 1954/55. Slutligen har till Kraftöverföring från fastlandet till Gotland äskats 2,5 milj. kr., till dispositionsanslaget 5 milj. kr. och till förvärv av distributionsföretag 0,5 milj. kr.

Styrelsens äskanden, som jag här summariskt redogjort för, grundar sig på att medelsförbrukningen på investeringsanslagen under budgetåret 1954/55 förutsatts uppgå till sammanlagt ca 377 milj. kr., jämfört med ca 363 milj. kr. under innevarande budgetår enligt de av styrelsen under den gångna hösten framlagda beräkningarna. Den senare siffran motsvarades i de kalkyler som redovisades i 1953 års statsverksproposition, av ett belopp om ca 332 milj. kr. Den ökning i medelsförbrukningen under innevarande budgetår, som sålunda förutses, faller väsentligen på de ändamål, vartill anslag på tilläggsstat äskats, och förutsätter sålunda att dessa anslag anvisas.

De nya projekt, som vattenfallsstyrelsen nu föreslagit, måste synbarligen förr eller senare komma till utförande, och goda skäl kan anföras för att arbetena på redan igångsatta kraftstationer och linjebyggnader forceras. Såsom anförts under punkt 1, medger dock icke det reala investeringsutrymme, som bedömts stå till förfogande för kommunikationsverkens investeringar under innevarande och nästa budgetår, att dessas totala volym nämnvärt ökas. Att inom den ram som därmed är given, ytterligare öka vattenfallsverkets investeringar på de övriga verkens bekostnad kan icke utan allvarliga olägenheter ske. Jag har därför sett mig tvingad att i viss utsträckning hålla tillbaka de förra. En som jag anser självfallen utgångspunkt för bedömningen har därvid varit, att redan påbörjade arbeten icke bör avbrytas. I enlighet därmed har jag funnit mig böra tillstyrka, att medelsförbrukningen å vattenfallsverkets investeringsanslag under innevarande budgetår får stiga till ett högsta belopp av 360 milj. kr., vilket dock förutsätter att sammanlagt 18 milj. kr. anvisas på tilläggsstat. Beloppet fördelar sig med 5 milj. kr. på kraftstationen vid Kilforsen, 3 milj. kr. på regleringsåtgärder i Ångermanälven och 10 milj. kr. på distributionsanläggningar. Jag kommer i annat sammanhang att tillstyrka att dessa anslag anvisas.

Under samma förutsättningar har jag för nästa budgetår ansett det nödvändigt och möjligt att något begränsa vattenfallsverkets investeringsutgifter. Till en del har denna begränsning möjliggjorts av, att styrelsen i skrivelse den 8 december 1953 förklarar, att det kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag om 11 milj. kr., som äskats för nästa budgetår, icke längre erfordras, då bolaget nu anser möjligheter föreligga att täcka en väsentlig del av medelsbehovet under budgetåret genom ett obligationslån. I samma skrivelse har styrelsen även meddelat, att det planerade utbytet av enfasutrustningen i Porjus kraftstation mot trefasutrustning och därmed sammanhängande arbeten tills vidare icke torde komma till stånd, varför anslagsbehovet för nästa budgetår därigenom minskas med ytterligare 5 milj. kr. — Den av mig förordade begränsningen av totalramen för vattenfallsstyrelsens investeringar innebär emellertid vidare, att påbörjandet av kraftstationen i Järkvissle och förberedelserna för ångkraftverket på västkusten måste anstå ett år. Den förra förskjutningen medför, att ett beräknat krafttillskott om ca 420 MkWh, som enligt styrelsens planer skulle ha erhållits år 1958, först kommer att stå till förfogande under år 1959. Enligt styrelsens prognoser kommer en marginal mellan beräknad normalårsproduktion och beräknad belastning om ca 5 % att föreligga 1958, även om kraftstationen i Järkvissle inte står färdig detta år. Denna marginal är inte så stor, som i och för sig skulle vara önskvärt, men innebär dock en förbättring jämfört med de förhållanden, varunder kraftproduktionen under senare år fått arbeta. Jag anser därför framflyttningen försvarbar. Beträffande ångkraftverket på västkusten har styrelsen framhållit, att ett uppskov med anläggningsarbetena på något år inte medför större olägenhet, men samtidigt yrkat på att åtminstone ett principbeslut om verkets förläggning borde fattas av 1954 års riksdag. De meningsskiljaktigheter, som under höstens lopp yppats beträffande verkets förläggning, och de ytterligare undersökningar, som dessa nödvändiggjort, har emellertid medfört, att jag ännu inte ansett mig kunna ta ställning till denna fråga. Med hänsyn till styrelsens intresse av att för projekteringsarbetets planmässiga fullföljande snarast möjligt få förläggningen av ångkraftverket fastställd, ämnar jag, därest detta under ärendets fortsatta beredning visar sig möjligt, senare föreslå proposition till riksdagen därom.

På grundval av dessa överväganden har jag kommit till att vattenfallsverkets investeringsutgifter under nästa budgetår bör begränsas till högst 350 milj. kr. Hur detta belopp ungefär fördelar sig på de olika nu anmälda ändamålen framgår av de tabeller, som redovisas vid resp. anslagstitlar.

Med anledning av vad jag sålunda anfört, kommer jag att tillstyrka, att med undantag av anslaget till Kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag de av styrelsen under rubrikerna Kraftstationer m. m., Regleringsåtgärder m. m. samt Kraftöverföring från fastlandet till Gotland för nästa budgetår äskade fortsättningsanslagen anvisas. I likhet med vad hittills varit fallet, bör även investeringskostnaden under nästa budgetår för gotlandskabeln avskrivnas. Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag i annat sammanhang hemställt därom.

Beträffande distributionsanläggningarna har styrelsen äskat 165 milj. kr. för nästa budgetår. Den ram för medelsförbrukningen under innevarande budgetår som jag förordat, medför emellertid, att medelsbehovet för nästa budgetår för nämnda ändamål ökas med 5 milj. kr. Å andra sidan minskas äskandet med ca 4 milj. kr., när den däri ingående kostnaden för en 130 kV ledning Kiruna—Vassijaure bortfaller, sedan styrelsen i skrivelsen den 8 december 1953 återkallat sitt förslag på denna punkt. Jag kommer sålunda i det följande att tillstyrka att till Distributionsanläggningar m. m. anvisas 166 milj. kr.

I sistnämnda belopp ingår 4,0 milj. kr. avseende kostnaderna för inköp och upprustning av nät tillhöriga distributionsföreningar i Norrbottens och Västerbottens läns skogs- och fjällbygder. Förslaget härom har av styrelsen framlagts i en utredning, som tillkommit på uppdrag av Kungl. Maj:t. Jag har ingenting att erinra mot styrelsens förslag eller de grunder för övertagandet av näten, som förordats. Styrelsen har i sammanhanget hemställt, att i den form så är möjligt klargöres och fastställs, att bidrag ur de av sjöregleringsföretagens regleringsavgifter bildade medlen skall kunna utgå till statens vattenfallsverk enligt samma grunder och i lika mån som till lokala distributionsföretag. Till denna fråga anser jag mig emellertid tills vidare icke kunna taga ställning i avvaktan på den utredning rörande grunderna för utgörande av regleringsavgifter enligt vattenlagen jämte därmed sammanhängande spörsmål, varom riksdagen i enlighet med tredje lagutskottets utlåtande 1953:33 hemställt. Beträffande här berörda del av anslaget till distributionsanläggningar har styrelsen slutligen föreslagit, att investeringskostnaderna på anförda grunder skall avskrivas med 80 %. I likhet med riksräkenskapsverket anser jag, att så bör ske. Chefen för finansdepartementet har i annat sammanhang föreslagit, att ett avskrivningsanslag om 3,2 milj. kr. anvisas på driftbudgeten för ändamålet.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har vattenfallsstyrelsen verkställt en ny undersökning rörande den väntade belastningsutvecklingen under de närmaste åren. Anledningen härtill är främst den avmattning i konjunkturen som numera inträtt. Oaktat själva utgångspunkten för beräkningarna sålunda ändrats, utvisar resultatet av den nya undersökningen god överensstämmelse med den prognos som uppgjordes år 1951 och som ligger till grund för det statliga utbyggnadsprogrammet på förevarande område. I den mån avvikelser föreligga, tyda siffrorna snarast på en något ökad tillväxt av kraftbehoven. Vattenfallsstyrelsen förordar för sin del, att utbyggnadsprogrammet fortfarande skall baseras på en årlig belastningsökning inom vattenfallsverkets distributionsområde av ca 600 MkWh fram till år 1956 och av ca 750 MkWh under senare hälften av 1950-talet. Med hänsyn härtill böra enligt styrelsens mening i första hand de redan beslutade utbyggnaderna av nya vattenkraftanläggningar fullföljas samt dessutom en ny kraftstation vid Järkvissle påbörjas under nästa budgetår, avsedd att tagas i drift år 1958.

Av i statsverkspropositionen närmare angivna skäl har vattenfallsstyrelsen nu räknat med att investeringsutgifterna under innevarande budgetår skola kunna höjas från ca 332 till ca 363 milj. kronor, vilket förutsätter tilläggsstatsanslag å inalles 23 milj. kronor. Departementschefen har emellertid ansett en begränsning av utgiftsstegringen till 360 milj. kronor vara erforderlig. I anslagshänseende innebär detta att på tilläggsstat behöva anvisas sammanlagt 18 milj. kronor, varav 5 milj. kronor avse kraftstationen vid Kilforsen, 3 milj. kronor regleringsåtgärder i Ångermanälven och 10 milj. kronor distributionsanläggningar. Såsom av det under punkten 1 gjorda uttalandet framgår, har utskottet intet att erinra mot detta förslag och kommer att i särskilt utlåtande denna dag tillstyrka den äskade medelsförstärkningen.

För nästa budgetår har departementschefen funnit det nödvändigt med

en ytterligare begränsning av vattenfallsverkets investeringsutgifter, vilka föreslagits skola maximeras till 350 milj. kronor. I förhållande till vattenfallsstyrelsens beräkningar innebär detta en reducering med ca 27 milj. kronor. Därvid är emellertid att märka, att den av departementschefen förordade investeringsbegränsningen delvis möjliggjorts av att vattenfallsstyrelsen efter petitaskrivelsens avgivande återkallat vissa anslagsäskanden, varigenom utgifter å sammanlagt ca 12,1 milj. kronor beräknas bortfalla. Styrelsen har vidare meddelat att vissa förberedande åtgärder för en planerad ångkraftstation på västkusten, för vilket ändamål begärts 5 milj. kronor, utan större olägenhet kunna anstå något år, om blott principbeslut om stationens förläggning fattas av 1954 års riksdag. Departementschefen har också förklarat sig ha för avsikt att såvitt möjligt återkomma till denna fråga i en särskild proposition. Reellt sett kan därför skillnaden mellan Kungl. Maj:ts och vattenfallsstyrelsens förslag sägas inskränka sig till det belopp av 10 milj. kronor som äskats av styrelsen för påbörjande av den nya kraftstationen i Järkvissle men som departementschefen, under motivering att det i nuvarande läge måste anses försvarbart att tidpunkten för kraftstationens färdigställande framflyttas ett år, icke funnit sig kunna tillstyrka.

Enligt utskottets mening ger emellertid ett dylikt uppskov anledning till vissa betänkligheter. Såsom ovan berörts torde av den nya prognos som numera uppgjorts närmast kunna dragas den slutsatsen, att i förhållande till tidigare beräkningar en ökad kraftkonsumtion är att förvänta. Av de upplysningar utskottet inhämtat framgår vidare, att utvecklingen rentav synes gå i snabbare takt än vad som förutsetts i denna prognos. Om sålunda belastningen de senaste månaderna korrigeras till normaltemperaturvärde och jämföres med motsvarande korrigerade belastning förra året, finner man att stegringen är inemot dubbelt så stor som prognosens siffror. I vad mån denna allmänna tendens blir bestående är självfallet svårt att bedöma. Belastningsutvecklingen torde dock knappast lämna stöd åt uppfattningen, att utbyggnaden av Järkvissle bör fördröjas. För ett beslut i frågan redan i år talar jämväl önskvärdheten av att snarast möjligt få till stånd en mera tillfredsställande marginal mellan beräknad normalårsproduktion och beräknad belastning.

Enligt vad utskottet erfarit har vattenfallsstyrelsen undersökt möjligheten att färdigställa Järkvissle till år 1958, även om anslag erhålles först för budgetåret 1955/56. Detta synes emellertid kunna ske endast med stora svårigheter och till avsevärda merkostnader. Däremot torde det vara möjligt att forcera arbetet med en måttlig merkostnad, därest vissa förberedelsearbeten utföras under nästa budgetår. Dessa arbeten skulle huvudsakligen bestå i tillfartsvägar, provisorisk bro och vissa husbyggnader. Kostnaderna härför ha beräknats till 2 milj. kronor. Något särskilt anslag anses dock icke vara erforderligt för ändamålet, under förutsättning av att medel ur vattenfallsverkets dispositionsanslag få temporärt utnyttjas intill dess anslagsfrågan blir definitivt reglerad vid 1955 års riksdag. En anordning av denna innebörd finner utskottet vara en godtagbar lösning av förevarande spörsmål. Utskottet tillstyrker sålunda att principbeslut om den nya

kraftstationen vid Järkvissle fattas redan nu samt att Kungl. Maj:t bemyndigas att på framställning av vattenfallsstyrelsen lämna styrelsen tillstånd att utföra vissa förberedelsearbeten vid Järkvissle med anlitande av medel ur dispositionsanslaget. Utskottet gör hemställan härom under punkten 19.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. I enlighet härmed kommer utskottet under respektive punkter i det följande att tillstyrka, att för bestridande av vattenfallsverkets investeringsutgifter under nästa budgetår anvisas sammanlagt 346,5 milj. kronor, fördelade med 159,5 milj. kronor på kraftstationer m. m., med 13,0 milj. kronor på regleringsföretag, med 166,0 milj. kronor på distributionsanläggningar m. m., med 2,5 milj. kronor på kraftöverföring från fastlandet till Gotland och med 5,5 milj. kronor på övriga utgiftsändamål.

I förevarande sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört.

19:o) **Kraftstationer m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 23, s. 91—98) föreslagit riksdagen att till vissa i statsrådsprotokollet angivna kraftstationer m. m. för budgetåret 1954/55 anvisa investeringsanslag å tillhopa 159 500 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsens investeringsprogram för kraftstationer m. m. upptar för budgetåret 1954/55 följande företag.

	Beräknad kostnad	Tidigare anvisat	Åskade anslag 1954/55
t u s e n t a l k r o n o r			
Stenungsunds ångkraftstation	135 000 ¹	—	5 000
Kapitaltillskott till Bergforsens kraftaktiebolag	2	42 800	11 000
Kraftstationer i Indalsälven mellan Litselet och Gesunden	100 000	54 500	30 000
Kraftstation vid Järkvissle	70 000	—	10 000
Kraftstation vid Kilforsen	141 000	130 000	6 000
		+ 5 000 ³	
Kraftstation vid Lasele	104 000	31 000	30 000
Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftsta- tion	44 000	5 000	15 000
Kraftstationer i Umeälven mellan Storuman och Blåviken	175 000	15 000	33 000
Stornorrfors kraftstation	163 000	15 500	25 500
Lån till Aktiebolaget Umeforsen	37 000	3 500	5 500
Kraftstation vid Liggaforsen	85 000	70 500	14 500
Utbyte av enfasutrustning i Porjus kraftstation mot trefasutrustning ⁴	2 400	—	500
	Summa		186 000

¹ Preliminär siffra. ² Den slutliga finansieringen är oviss. ³ Åskat å tilläggsstat för budgetåret 1953/54. ⁴ Förslaget har återkallats av vattenfallsstyrelsen.

Beträffande den närmare motiveringen för medelsäskandena hänvisas till propositionen (s. 91—98).

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under föregående punkt anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Kraftstationer i Indalsälven mellan Litsalet och Gesunden	30 000 000 kronor,
b) Kraftstation vid Kilforsen	6 000 000 kronor,
c) Kraftstation vid Lasele	30 000 000 kronor,
d) Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftstation	15 000 000 kronor,
e) Kraftstationer i Umeälven mellan Storuman och Blåviken	33 000 000 kronor,
f) Stornorrfors kraftstation	25 500 000 kronor,
g) Lån till Aktiebolaget Umeforsen	5 500 000 kronor,
h) Kraftstation vid Liggaforsen	14 500 000 kronor;

II. medgiva att förberedande åtgärder för anläggning av en ny kraftstation vid Järkvissle få vidtagas under nästa budgetår enligt av utskottet under föregående punkt angivna riktlinjer.

20:o) **Regleringsföretag.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, s. 99—101) föreslagit riksdagen att till vissa i statsrådsprotokollet angivna regleringsföretag för budgetåret 1954/55 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 13 000 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen äskar för nästa budgetår 7 000 000 kr till regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde samt 6 000 000 kr till regleringsåtgärder i Umeälvens flodområde. Till det förra ändamålet hemställer styrelsen därjämte om anslag å tilläggsstat för innevarande budgetår med 3 000 000 kr.

Beträffande den närmare motiveringen för styrelsens äskanden får utskottet hänvisa till propositionen (s. 99—101).

Departementschefen har tillstyrkt vattenfallsstyrelsens förslag.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 18 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) <i>Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde</i>	7 000 000 kronor,
b) <i>Regleringsåtgärder i Umeälvens flodområde</i>	6 000 000 kronor.

21:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 25, s. 101—104) föreslagit riksdagen att till Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 166 000 000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats 150 000 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen har under förenämnda rubrik hemställt om ett anslag av 165 000 000 kronor. Av nämnda belopp avser ca 50 miljoner kronor åtgärder för den kraftöverföring på stamlinjenätet, som styrelsen enligt erhållet uppdrag skall verkställa för enskilda och kommunala företags räkning.

I detta sammanhang har i propositionen (s. 102—104) lämnats en kort redogörelse för vissa förslag framlagda av den enligt beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1952 verkställda utredningen rörande det ekonomiska läget inom de enskilda företagen för elektrisk detaljdistribution inom Västerbottens och Norrbottens läns skogsbygder.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 18 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 166 000 000 kronor.

22:o) **Kraftöverföring från fastlandet till Gotland.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, s. 104 och 105) och under hänvisning till vad utskottet under punkten 18 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Kraftöverföring från fastlandet till Gotland* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

23:o) **Övriga anslag.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, s. 105 och 106) föreslagit riksdagen att under förenämnda rubrik för budgetåret 1954/55 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 5 500 000 kronor.

Under denna punkt har sammanförts vissa anslag av i huvudsak finansiell natur. I skrivelse den 2 september 1953 äskar *vattenfallsstyrelsen* till förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet 500 000 kronor och såsom statens vattenfallsverks dispositionsanslag 5 000 000 kronor. Till anslaget för Inköp av vattenfall och fastigheter anser vattenfallsstyrelsen under viss angiven förutsättning något tillskott inte erforderligt under nästa budgetår.

Beträffande den närmare innebörden av vattenfallsstyrelsens framställning torde få hänvisas till propositionen (s. 105 och 106).

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 18 anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet* 500 000 kronor,
 b) *Statens vattenfallsverks dispositionsanslag* 5 000 000 kronor.

Luftfartsfonden.

24:o) *Luftfartens markorganisation.* Kungl. Maj:t har (punkt 28, s. 107—116) föreslagit riksdagen att till luftfartens markorganisation för budgetåret 1954/55 anvisa investeringsanslag å tillhopa 7 025 000 kronor.

Under förevarande punkt har för budgetåret 1953/54 anvisats samt för budgetåret 1954/55 äskats följande investeringsanslag:

	1953/54	1954/55
Markförvärv	1 000	—
Flygfältsbyggen	5 850 000	4 200 000
Byggnader	600 000	1 700 000
Teleutrustning m. m.	90 000	100 000
Belysningsanläggningar	1 470 000	1 200 000
Fordon, maskiner och redskap	375 000	300 000
Försvarsberedskap	—	350 000
Luftfartsverkets dispositionsanslag	1 000 000	500 000
Summa kr	9 386 000	8 350 000

I enlighet med vad som förutsattes i 1953 års statsverksproposition (bil. 27 p. 32) har per den 30 juni 1953 förefintliga behållningar å investeringsanslagen under luftfartsfonden, sammanlagt ca 7,8 milj. kronor indragits med undantag av 1 milj. kronor av den till ca 2,9 milj. kronor uppgående behållningen å anslaget till Byggnader.

Beträffande de av *luftfartsstyrelsen* i skrivelse den 27 augusti 1953 lämnade uppgifterna angående de för innevarande och nästa budgetår planerade investeringarna torde få hänvisas till propositionen (s. 107—113).

Över luftfartsstyrelsens framställning har utlåtanden avgivits av *Aktiebolaget Aerotransport*, *arbetsmarknadsstyrelsen* samt *statens handels- och industrikommission* (s. 113).

Departementschefen har först beträffande investeringsutgifterna för innevarande budgetår samt summan av investeringsutgifterna för nästa budgetår anfört följande.

För innevarande budgetår har riksdagen till investeringar i luftfartsfonden anvisat ca 9,4 milj. kr, vartill kommer ytterligare 0,2 milj. kr, som för försvarsberedskapsändamål vid luftfartsverket anvisats under televerkets fond. Anslagssumman innebär en väsentlig ökning i förhållande till de för budgetåret 1952/53 anslagna medlen, som uppgick till ca 2,4 milj. kr. Ökningen beror på, att för nu löpande budgetår såsom förutsättning för anslagsanvisningen gällde, att vid utgången av budgetåret 1952/53 föreliggande reservationer å luftfartsfondens investeringsanslag skulle avvecklas. Såsom jag anmälde i 1953 års statsverksproposition, hade nämligen luftfartsstyrelsen, i enlighet med riksdagens skrivelse 1952:98, fått i uppdrag att avgiva förslag till reglering av dessa reservationer, och regleringen beräknades kunna äga rum vid utgången av budgetåret 1952/53. Så har nu också skett, och rörande beslutet därom vill jag anföra följande.

Efter det luftfartsstyrelsens förslag om avvecklingen framlagts i juni 1953, föreskrev Kungl. Maj:t den 26 juni 1953, att de per den 30 juni samma år kvarstående reservationerna på investeringsanslagen under luftfartsfonden skulle indragas, så när som på 1 milj. kr å anslaget till Byggnader. Genom beslutet har de investeringsändamål, för vilka riksdagen anvisat medel t. o. m. budgetåret 1952/53 och som icke till någon del kommit till utförande, förfallit. Beträffande sådana bemyndiganden, i anledning av vilka arbeten igångsatts eller beställningar utlagts senast under budgetåret 1952/53, har Kungl. Maj:t emellertid förutsatt, att de även i fortsättningen skall få utnyttjas, i den mån de på respektive anslag för innevarande budgetår anvisade medlen förslår därtill och fastställd investeringsram icke överskrides. Ett undantag från den förra begränsningen har dock gjorts beträffande byggnadsanslaget. Av behållningen på detta per den 30 juni 1953 har nämligen, såsom nyss nämnts, till innevarande budgetår överförts 1 milj. kr i syfte att täcka kostnaderna för inredning av hangar A på Bromma flygplats, vilket företag påbörjats under år 1952. Därjämte har Kungl. Maj:t medgivit, att den tidigare av riksdagen beslutade, men ännu ej påbörjade tillbyggnaden till stationsbyggnaden på Torslanda flygplats får kvarstå å luftfartsstyrelsens arbetsprogram.

De investeringsändamål, som på grund av nämnda beslut av Kungl. Maj:t samt riksdagens medelsanvisningar för innevarande budgetår är aktuella, framgår av det arbetsprogram, som luftfartsstyrelsen framlagt och som tidigare redovisats under denna punkt.

För budgetåret 1954/55 har luftfartsstyrelsen förordat samma ram för investeringsutgifterna som för innevarande budgetår, d. v. s. 8 milj. kr. För att inom denna ram erhålla en viss valfrihet mellan olika projekt, räknar emellertid styrelsen med att ett anslagsbelopp, inklusive anslaget till försvarsberedskap, av sammanlagt ca 10,7 milj. kr bör stå till dess förfogande. Med hänsyn till förutsedda behållningar å anslagen vid utgången av innevarande budgetår — ca 2,4 milj. kr — äskar styrelsen därför nya anslag om 8 350 000 kr.

Under punkt 1 har jag beträffande luftfartsverkets investeringsutgifter under nästa budgetår preliminärt förordat samma ram av 8 milj. kr, som styrelsen föreslagit. Den ungefärliga fördelningen av detta belopp framgår av de tabeller, som redovisats vid resp. anslag och som även innehåller uppgifter rörande styrelsens anslagsäskanden.

Beträffande styrelsens investeringsplaner för nästa budgetår anför departementschefen.

För fullbordande av första utbyggnadsetappen till *storflygplatsen vid Halmsjön* har styrelsen för nästa budgetår räknat med ett medelsbehov av 2 850 000 kr under anslaget till Flygfältsbyggen, 800 000 kr under byggnadsanslaget och 840 000 kr under anslaget till Belysningsanläggningar. I den första summan ingår dels fortsatta utgifter om ca 2,6 milj. kr för de beläggningsarbeten, som påbörjats detta budgetår, och dels 250 000 kr för en dräneringskulvert. Det belopp, som upplagits under byggnadsanslaget avser ett kontrolltorn, en mindre passagerarebyggnad av provisorisk karaktär samt vidare en byggnad för garageverkstad och förråd m. m. Byggnaderna anses erforderliga för att flygplatsen vid början av år 1955 skall kunna mottaga viss begränsad trafik. Medelsbehovet för belysningsanläggningar avser kostnader för arbeten, som enligt medgivande av föregående års riksdag redan påbörjats.

Med anledning av dessa anslagsäskanden vill jag erinra om, att Kungl. Maj:t den 25 april 1952 i enlighet med riksdagens skrivelse 1952: 98 anbefallt luftfartsstyrelsen att verkställa en förberedande utredning rörande användningen och den fortsatta utbyggnaden av storflygplatsen vid Halmsjön. Denna utredning är ännu icke slutförd. I avvaktan på de resultat, som kan framkomma därav, bör redan påbörjade beläggningsarbeten och belysningsanläggningar fortsättas. Beträffande de byggnadsarbeten däremot, som styrelsen föreslagit, förordar jag för att undvika, att ett beslut med anledning av nu pågående överväganden rörande flygplatsens användning föregripes, att endast sådana arbeten utföres, som redan före utredningens slutförande kan visa sig nödvändiga för flygplatsens drift och skötsel. Jag förutsätter därför att det må tillkomma Kungl. Maj:t att inom ramen för det förslag, som styrelsen i petita framlagt, sedermera pröva vilka byggnadsarbeten som bör igångsättas.

För *Bromma flygplats* erfordras för nästa budgetår 200 000 kr till beläggningsarbeten och 250 000 kr till belysningsanläggningar. Beloppet avser i det förra fallet reparationer och i det senare en ny mottagningsstation för den elektriska kraftleveransen m. m. Jag har ingenting att erinra mot att dessa arbeten och anskaffningar kommer till stånd.

Beträffande *Torslanda flygplats* erfordras under nästa budgetår enligt styrelsen 1 600 000 kr för fortsatta utvidgningsarbeten. Dessa arbeten, som avser av flygsäkerhetsskäl påkallade sprängningar och hanförlängningar, har pågått sedan föregående budgetår. Med den nu föreslagna medelsanvisningen skulle de i huvudsak kunna slutföras, och jag förordar därför att medel anvisas för arbetenas fortsättande.

Styrelsen har vidare föreslagit, att 730 000 kr skall anvisas för nästa budgetår för tillbyggnad av stationsbyggnaden på Torslanda flygplats. En utökning av stationsbyggnaden har länge varit påkallad och riksdagen har tidigare anvisat medel för den, men arbetet har bl. a. på grund av investeringsbegränsningen icke kunnat igångsättas. Som jag förut nämnt, har Kungl. Maj:t medgivit, att företaget, trots att det icke påbörjats före regleringen av anslagsbehållningarna den 30 juni 1953, får kvarstå på luftfartsstyrelsens arbetsprogram för innevarande budgetår. Tillgängliga medel å byggnadsanslaget, inklusive den från föregående budgetår överförda behållningen av 1 milj. kr, anses emellertid nu icke tillräckliga för att tillbyggnaden skall kunna komma i gång. Jag förordar därför, att av styrelsen äskade medel för tillbyggnaden anvisas för nästa budgetår och förutsätter, att därest det skulle visa sig lämpligt att igångsätta företaget redan inneva-

rande budgetår, detta får ske och att därvid medel får förskottsvis anvisas från dispositionsanslaget.

Utvidgnings- och rullbaneanarbetena på *Bulltofta flygplats* beräknas bli helt färdiga under innevarande budgetår. Såsom jag anmälde i föregående års statsverksproposition måste emellertid de hittills bedrivna arbetena kompletteras med vissa dräneringsarbeten. Kostnaderna härför uppskattar styrelsen till 300 000 kr. Jag tillstyrker, att dessa arbeten utföres.

Utöver vad nu nämnts, har luftfartsstyrelsen för nästa budgetår äskat 100 000 kr till teleutrustning, 110 000 kr till belysningsanläggningar vid andra flygplatser än Halmsjön och Bromma, 300 000 kr till fordon, maskiner och redskap, 500 000 kr till dispositionsanslaget samt 350 000 kr till försvarsberedskap. Med undantag för de två sistnämnda ändamålen tillstyrker jag de äskade beloppen i deras helhet. Någon förstärkning av dispositionsanslaget anser jag däremot icke erforderlig. Beträffande försvarsberedskapsanslaget förordar jag, att 225 000 kr anvisas för ändamål, som nämnes under punkten 3 a i den PM som finnes fogad till styrelsens skrivelse av den 27 augusti 1953. Chefen för finansdepartementet har tidigare i dag hemställt, att anslagsbeloppet avskrivs. Jag har intet att erinra mot, att de under punkterna 3 c och 3 d i nämnda PM berörda beställningsbemyndigandena om sammanlagt 170 000 kr lämnas.

Vid tillämpning av det minimialternativ, som jag redovisat under punkt 1, måste sprängningsarbetena på Torslanda bedrivas i långsammare takt.

Utskottet. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola luftfartsverkets investeringsutgifter under nästa budgetår hållas inom samma ram av 8 milj. kronor som fastställts för innevarande budgetår. Av nämnda investeringssumma avses drygt 4,6 milj. kronor komma att disponeras för flygfältsbyggen, 1,5 milj. kronor för byggnader, 1,0 milj. kronor för belysningsanläggningar och in emot 0,9 milj. kronor för hithörande utgiftsändamål i övrigt. Departementschefen har därvid förutsatt, att det med hänsyn till pågående utredning rörande användningen och den fortsatta utbyggnaden av storflygplatsen vid Halmsjön må tillkomma Kungl. Maj:t att närmare pröva, i vilken utsträckning de av luftfartsstyrelsen föreslagna byggnadsarbetena å nämnda flygplats böra komma till utförande. Beträffande en tidigare anmäld tillbyggnad av stationsbyggnaden på Torslanda flygfält, vilken av vissa skäl ännu icke kunnat påbörjas men för vilken särskilda medel äskats för nästa budgetår, har departementschefen dessutom förordat, att ifrågavarande företag får igångsättas redan innevarande budgetår genom förskottsvis ianspråktagande av dispositionsanslaget.

Vad departementschefen sålunda och även i övrigt anfört rörande luftfartsverkets investeringsutgifter anser sig utskottet kunna biträda. I enlighet härmed tillstyrker utskottet, att under luftfartsfonden anvisas sammanlagt 7 025 000 kronor för nästa budgetår med den i statsverkspropositionen angivna fördelningen på olika anslag.

Under erinran jämväl, att den av utskottet i dess av 1952 års riksdag godkända utlåtande nr 9 förordade regleringen av vissa anslagsbehållningar numera verkstälts, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 under luftfartsfonden anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Flygfältsbyggen	3 800 000 kronor,
b) Byggnader	1 700 000 kronor,
c) Teleutrustning m. m.	100 000 kronor,
d) Belysningsanläggningar	900 000 kronor,
e) Fordon, maskiner och redskap	300 000 kronor,
f) Försvarsberedskap vid luftfartsverket	225 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond.

25:o) Byggnadsarbeten för länsstyrelserna. Kungl. Maj:t har (punkt 29, s. 117—127) föreslagit riksdagen dels godkänna att vid utgången av innevarande budgetår förefintliga behållningar å vissa i statsrådsprotokollet angivna anslag få sammanföras till ett gemensamt anslag, kallat Byggnadsarbeten för länsstyrelserna, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att under nästa budgetår låta igångsätta vissa byggnadsarbeten, dels ock för budgetåret 1954/55 till det nya investeringsanslaget Byggnadsarbeten för länsstyrelserna anvisa ett belopp av 1 000 000 kronor.

Till byggnadsarbeten för länsstyrelserna har *byggnadsstyrelsen* för nästa budgetår i tre särskilda skrivelser äskat sammanlagt 8 535 000 kr. varav 7 725 000 kr. avser ny- och tillbyggnader för länsstyrelserna i Gävleborgs, Kopparbergs, Jämtlands, Jönköpings och Hallands län, 700 000 kr. nybyggnad för vägförvaltningen i Uppsala län samt 110 000 kr. reparation av den numera av länsstyrelsen i Älvsborgs län disponerade fastigheten Riksbanken nr 1 i Vänersborg.

I skrivelse den 31 augusti 1953 erinrar byggnadsstyrelsen om att Kungl. Maj:t i olika sammanhang uppdragit åt styrelsen att utföra nybyggnader eller om- och tillbyggnader vid landets länsstyrelser eller andra länsorgan samt att ombesörja i samband med byggnadsarbetena erforderliga markförvärv och för ändamålet ställt av riksdagen anvisade medel till byggnadsstyrelsens förfogande. Av skäl, som bland annat sammanhänger med läget på arbetsmarknaden, har dessa byggnadsföretag hittills endast i begränsad omfattning kommit till utförande.

Sedan de till grund för förenämnda medelsanvisningar liggande byggnadsförslagen uppgjorts, har emellertid en sådan omorganisation av länsstyrelserna och utvidgning av deras arbetsuppgifter företagits, att en genomgripande översyn av dessa tidigare förslag, i den mån en sådan icke redan genomförts, ansetts påkallad. Byggnadsstyrelsen har därför med biträde av en enligt särskild bemyndigande tillkallad sakkunnig företagit en sådan allmän omprövning. Bearbetning av utredningsmaterialet beträffande samtliga länsförvaltningar pågår fortfarande, och styrelsen avser att under

innevarande budgetår sammanställa en generalplan med förslag till lokalfrågornas lösning och de i anslutning därtill erforderliga markförvärven. Redan nu kan emellertid dessa frågor överblickas så långt, att styrelsen, inom ramen för generalplanen anser sig böra föreslå byggnadsföretag vid vissa länsstyrelser, där åtgärder av skäl som anges i det följande är särskilt angelägna.

Resultatet av den förenämnda omprövningen torde i flertalet fall medföra en väsentlig omläggning av de tidigare planerna och en utökning av då förutsatta byggnadsprojekt. Behovet av relativt snabba åtgärder i dessa avseenden synes så mycket mera påkallat som även de länsstyrelser, vilka förhållandevis nyligen erhållit tillskott till sina lokaler, redan börjat lida av en viss trångboddhet, medan flera andra arbetar i direkt olämpliga och otillräckliga lokaler. Detta senare förhållande sammanhänger med att de tid efter annan framtvungade utökningarna av lokalerna merendels kunnat åstadkommas endast genom förhyrningar i öppna marknaden, därvid de tillgängliga lokalerna ofta icke varit så välbelägna eller eljest lämpade för sitt nya ändamål som önskvärt vore. Detta har helt naturligt medfört en för den administrativa verksamheten betungande och kostsam splittning av de olika avdelningarna. Vidare har de otillfredsställande lokalförhållandena medverkat till att den praktiska tillämpningen av den i propositionen nr 155/1952 förutsatta omorganisationen av länsstyrelserna endast delvis kunnat genomföras.

Vid uppgörandet av nya planer för länsstyrelsernas byggnadsfrågor har jämväl beaktats behovet av en närmare anknytning rent lokalt till länsstyrelsen av med denna samarbetande förvaltningsorgan av skilda slag, vilkas kontakter med länsstyrelsen såväl genom vidtagna organisationsförändringar som genom utvecklad praxis fått ökad omfattning. Vidare har det ur ekonomiska och praktiska synpunkter syntts riktigt, att i den mån så lämpligen låter sig göra, i nya byggnader för länsförvaltningarna söka tillgodose förutsebara lokalbehov även för andra i residensstäderna verkamma statliga organ, för vilka statsverket nu vidkännes hyreskostnader. Lokaler för dessa senare organ har i allmänhet ansetts böra planeras så, att de kan utföras i en senare byggnadsetapp och lokalernas tillkomst göras beroende av bl. a. det vid varje tillfälle aktuella statsfinansiella läget. För att vederbörande byggnadsetapp skall kunna erhålla en ur praktisk och ekonomisk synpunkt lämplig avvägning har det emellertid befunnits lämpligt, att lokaler av denna art i viss utsträckning redan nu planeras. Detta gäller särskilt för sådana mindre organ, som genom utflyttning kan lämna plats för en eventuell framtida ytterligare ansvällning av länsförvaltningens huvuddel. Slutligen framhåller styrelsen angelägenheten av att vid nuvarande läge på bostadsmarknaden förhyrda och såsom administrationslokaler disponerade bostadslägenheter snarast återgår till ursprungligen avsedd användning.

Styrelsen har jämväl lämnat en redogörelse beträffande läget för vissa aktuella byggnadsföretag (s. 119—123).

Departementschefen har anfört följande.

På åtskilliga av de anslag till byggnadsarbeten vid länsstyrelserna, som anvisats av riksdagen efter kriget, redovisades fortfarande vid ingången av nu löpande budgetår rätt betydande behållningar. I vissa fall har endast utredningskostnader hittills belastat anslagen, i andra har avsedda företag endast i begränsad utsträckning kommit till utförande. Att så har blivit fallet beror väsentligen på att sedan anslagen anvisats, det av konjunkturpolitiska skäl befunnits nödvändigt, att tillsvidare helt eller delvis uppskjuta de planerade byggnadsföretagen. De behållningar, som därvid uppstått, uppgick den 1 juli 1953 till ca 11 milj. kr (12 955 000 minus nya anslag, 1 890 000), fördelade på fjorton särskilda anslag. För innevarande budgetår har till fyra särskilda företag anvisats sammanlagt 1,9 milj. kr. Av dessa har till ett, nämligen byggnadsföretaget för länsstyrelsen i Södermanlands län, tidigare utgått delanslag. Totalt står sålunda 13 milj. kr till förfogande under detta budgetår å specialanslagen. För fem i planen upptagna företag har anslagsmedlen helt tagits i anspråk, och arbetena skall slutföras med anlåtande av medel från merkostnadsanslaget. Även för övriga i planen upptagna företag, vilka kostnadsberäknats före år 1952, beräknas tillskott från sistnämnda anslag bli erforderliga. Den sammanlagda belastningen å merkostnadsanslaget för landsstatsbyggnader efter utgången av budgetåret 1952/53 uppskattar byggnadsstyrelsen, med utgångspunkt från nu gällande byggnadskostnadsnivå, till i runt tal 8,5 milj. kr., varav ca 4 milj. kr. antages falla på tiden efter den 30 juni 1955.

Såsom framgår av investeringsplanen beräknar byggnadsstyrelsen, att medelsförbrukningen under innevarande budgetår skall komma att uppgå till ca 7,7 milj. kr., varav 0,1 milj. kr. avser det anslag, som äskats å tilläggsstat till Grundförstärkning av länsresidenset i Härnösand. Av totalbeloppet, förutses ca 6 milj. kr. falla på specialanslagen och ca 1,6 milj. kr på merkostnadsanslaget. Den totala medelsförbrukningen under föregående budgetår utgjorde ca 4,2 milj. kr, varav 3,5 milj. kr kom på specialanslagen och resten på merkostnadsanslaget.

För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen räknat med att de hittills anvisade anslagen skulle behöva tas i anspråk intill ca 5,9 milj. kr. varav 2,9 milj. kr. skulle falla på merkostnadsanslaget och motivera en ytterligare medelsanvisning å detta. Dessutom har styrelsen för ytterligare byggnadsarbeten för länsstyrelserna och till dem anknutna organ äskat ca 8,5 milj. kr., varav styrelsen beräknar att 5,8 milj. kr. skall förbrukas under budgetåret. Sammanlagda medelsförbrukningen för här berörda ändamål skulle därmed komma att stiga till ca 11,7 milj. kr.

Den starka ökning i de årliga investeringsutgifterna för landsstatsbyggnader, som styrelsen sålunda förutsatt, anser jag mig i nuvarande statsfinanssiella läge icke kunna acceptera. Jag är medveten om att lokalbehovet vid länsstyrelserna är trängande, men med hänsyn till det stora investeringsbehov, som föreligger på olika områden, torde även de här berörda investeringarna böra inskränkas till det allra nödvändigaste. Såsom byggnadsstyrelsen anfört, pågår för närvarande inom styrelsen arbetet på en generalplan för lösning av länsstyrelsernas lokalfrågor. I avvaktan på att denna framlägges, synes en ökning av investeringsutgifterna utöver det för innevarande budgetår beräknade beloppet inte böra ifrågakomma. Jag förordar därför att den totala medelsförbrukningen för byggnadsarbetena för länsstyrelserna under nästa budgetår begränsas till 7,5 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen har under hand meddelat mig vilka beskrifningar i byggnadsprogrammet, som blir erforderliga vid denna begränsning. Med

hänsyn till angelägenheten av de olika byggnadsprojekten har styrelsen förordat, att på programmet får kvarstå, utöver de byggnadsarbeten, som faller under äldre anslagsanvisningar, de ytterligare byggnadsetapper för länsstyrelserna i Falun och Östersund, för vilka medel äskats i styrelsens petita, vidare de nu föreslagna byggnadsarbetena för vägförvaltningen i Uppsala, reparation av fastigheten Riksbanken nr 1 i Vänersborg samt den av mig på tilläggsstat för innevarande budgetår tillstyrkta grundförstärkningen av länsresidenset i Härnösand. Jag förordar, att dessa företag får påbörjas i enlighet med planen. Följande företag får sålunda anstå tills vidare, nämligen dels den byggnadsetapp i Gävle, för vilken styrelsen nu äskat anslag, dels båda de i programmet upptagna etapperna i Jönköping, av vilka den ena skulle ha förutsatt ny anslagsanvisning, och dels det nya byggnadsprojektet i Halmstad. Dessa reduceringar av programmet medför, att utgifterna minskas med 80 000 kr. innevarande budgetår och med 4,3 milj. kr. nästa budgetår.

I samband med att en investeringsram för landsstatsbyggnaderna sålunda fastställs för nästa budgetår, synes också en omläggning av anslagssystemet böra äga rum i avsikt att ge bättre överblick än hittills över investeringsverksamhetens omfattning och utveckling. I detta syfte förordar jag, att de vid utgången av nu löpande budgetår förefintliga behållningarna å anslagen till landsstatsbyggen, sammanföres till ett gemensamt anslag, benämnt Byggnadsarbeten för länsstyrelserna, och att från och med nästa budgetår erforderliga medel anvisas i anknytning till en av byggnadsstyrelsen framlagd och av statsmakterna godkänd investeringsplan.

Planen bör liksom den här tidigare redovisade, innehålla uppgifter för varje särskilt byggnadsföretag, som godkänts av riksdagen, varjämte beträffande nya företag, som föreslås upptagna i planen erforderliga redogörelser bör lämnas liksom hittills. Slutligen bör i anknytning till denna omläggning, den nu förekommande anvisningen av medel över merkostnadsanslaget till täckning av kostnadsstegringar upphöra, i vad avser landsstatsbyggnaderna, och den totala årliga kostnaden redovisas i investeringsplanen och anvisas under det nya anslaget.

Såsom den nu framlagda investeringsplanen visar, kommer vid utgången av innevarande budgetår att till det nya anslaget överföras en reservation av ca 7 000 000 kr. Beloppet utgör differensen mellan behållningen å anvisade anslag den 1 juli 1953 och siffran för medelsförbrukningen under budgetåret 1953/54, den senare korrigerad med hänsyn dels till att byggnadsföretaget i Jönköping icke kommer i gång, dels till att en del av medelsförbrukningen fortfarande under innevarande budgetår täckes från merkostnadsanslaget (12 955 000 — 7 662 000 + 80 000 + 1 627 000 kr). Med en anvisning av 1 milj. kr. till anslaget, kommer tillgängliga medel att räcka för den av mig förordade medelsförbrukningen, 7,5 milj. kr. under nästa budgetår och dessutom medge en viss ökning av byggnadsverksamheten, därest arbetsmarknadsläget och de ekonomiska förhållandena i övrigt skulle tillåta en sådan.

Utskottet. Kungl. Maj:ts i förevarande sammanhang framlagda förslag innebär, att en särskild investeringsplan för landsstatsbyggnader skall upprättas, omfattande de byggnadsföretag som redan godkänts eller framdeles komma att godkännas av riksdagen. Kostnaderna för ifrågavarande arbeten skola i fortsättningen bestridas från ett gemensamt anslag, benämnt Byggnadsarbeten för länsstyrelserna, till vilket skola överföras per den 30 juni

1954 kvarstående behållningar å för berörda ändamål anvisade specialanslag. Det nya kollektivanslaget skall beräknas så, att det lämnar täckning även för de utgifter som hittills, såvitt avser landsstatsbyggnaderna, belastat anslaget till merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Medelsförbrukningen skall vidare regleras genom en särskild investeringsram.

Mot den sålunda förordade omläggningen har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet tillstyrker jämväl att, utöver de byggnadsföretag för vilka särskilda medel finnas anvisade vid utgången av innevarande budgetår, å investeringsplanen uppföras de av departementschefen förordade nya företagen, avseende vissa arbeten i Falun, Östersund, Uppsala och Vänersborg. I överensstämmelse med vad som gäller i fråga om exempelvis investeringsplanen för posthusbyggnader torde denna utskottets tillstyrkan, under förutsättning av riksdagens bifall, få anses innebära bemyndigande för Kungl. Maj:t att under nästa budgetår låta igångsätta nyssnämnda byggnadsarbeten.

Då reservationsmedel å sammanlagt ca 7 milj. kronor beräknas stå till förfogande vid instundande budgetårsskifte, har departementschefen funnit den nu aktuella anslagsanvisningen kunna begränsas till ett belopp av 1 milj. kronor. De för hithörande ändamål per den 1 juli 1954 tillgängliga medlen skulle därmed förslå för att möjliggöra investeringsutgifter intill ett av departementschefen förordat högstbelopp av 7,5 milj. kronor och dessutom medgiva en viss ökning av byggnadsverksamheten, därest arbetsmarknadsläget och de ekonomiska förhållandena i övrigt skulle tillåta en sådan. Mot ifrågakvarande förslag har utskottet intet att erinra.

Utskottet, som i särskilt utlåtande denna dag kommer att tillstyrka att till grundförstärkning av länsresidenset i Härnösand anvisas ett tilläggsstatsanslag av 400 000 kronor, får i förevarande sammanhang hemställa,

att riksdagen må

I. till *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor;

II. medgiva att vid utgången av budgetåret 1953/54 förefintliga behållningar å de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1954 avsedda specialanslagen till landsstatsbyggnader m. m. få överföras till ovannämnda investeringsanslag.

26:o) **Administrationsbyggnad inom kvarteret Fältöversten i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, s. 127 och 128) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Administrationsbyggnad inom kvarteret Fältöversten i Stockholm* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

27:o) **Reparation av fasaderna å Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, s. 128 och 129) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Reparation av fasaderna å Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

28:o) *Byggnad för statens provningsanstalt*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32, s. 129 och 130) hemställer utskottet, att riksdagen må till *Byggnad för statens provningsanstalt* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

29:o) *Anordnande av förvaltningslokaler*. Kungl. Maj:t har (punkt 33, s. 130 och 131) föreslagit riksdagen att till *Anordnande av förvaltningslokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Till *Anordnande av förvaltningslokaler* har för budgetåret 1953/54 anvisats ett investeringsanslag av 1 000 000 kr. Anslaget är avsett att efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall möjliggöra för byggnadsstyrelsen att snabbt kunna tillgodose oväntat uppkomna behov av förvaltningslokaler genom att låta inreda vindslokaler eller utföra andra om- eller påbyggnader i staten tillhöriga fastigheter samt i vissa fall, då nämnda åtgärder icke kunnat vidtagas, uppföra provisoriska kontorsbyggnader.

Byggnadsstyrelsen har hemställt att med hänsyn till de föreliggande stora lokalbehoven anslaget jämväl för nästa budgetår anvisas med 1 000 000 kronor.

Departementschefen, som biträtt styrelsens förslag, förklarar sig förutsätta att detta anslag även kan utnyttjas för anordnande av hiss i södra banchuset i Stockholm, för vilket ändamål byggnadsstyrelsen hemställt om ett särskilt anslag av 75 000 kronor.

Utskottet, som intet har att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer, att riksdagen må till *Anordnande av förvaltningslokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

30:o) *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål*. Kungl. Maj:t har (punkt 34, s. 131 och 132) föreslagit riksdagen att till *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 750 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har med hänvisning till behovet av ytterligare tomtförvärv för den fortsatta utbyggnaden av främst länsstyrelsernas och övriga

i residensstäderna arbetande myndigheters lokaler äskat ett investeringsanslag för nästa budgetår av 1 000 000 kronor till inköp av fastigheter för förvaltningsändamål.

Departementschefen erinrar om att under anslaget till Byggnadsarbeten för länsstyrelserna närmare redogjorts för de i residensstäderna förlagda statsorganens byggnadsbehov. Vid en planmässig utbyggnad av främst länsstyrelsernas lokaler erfordras i vissa fall förvärv av kringliggande äldre fastigheter för att få tillgång till behövlig tomtmark. Kostnaderna för dylika köp föreslås även i fortsättningen bära bestridas från ett särskilt inköpsanslag, som fortlöpande i mån av behov förstärkes. Det av styrelsen nu äskade beloppet anses dock av departementschefen bära begränsas till 750 000 kr.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 750 000 kronor.

31:o **Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 35, s. 132—135) föreslagit riksdagen godkänna vissa i statsrådsprotokollet angivna ändringar beträffande den förteckning som ligger till grund för användningen av investeringsanslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppstått å vissa, i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden, vilka hänför sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde få hänvisas till propositionen 1948: 2 (bil. 14 p. 8).

Byggnadsstyrelsen har hemställt att 4 000 000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1954/55 till merkostnader för vissa byggnadsarbeten.

Styrelsen föreslår att den i propositionen 1948: 2 intagna, sedermera kompletterade förteckningen över byggnadsföretag, för vilka riksdagen anvisat anslag till täckande av hela den ursprungliga byggnadskostnaden och för vilka merkostnader synes bära bestridas från ifrågavarande kollektivanslag, kompletteras med ytterligare ett tjugotal byggnadsföretag.

Byggnadsstyrelsens redovisning av inträdda merkostnader avseende de i förteckningen i propositionen 1948: 2 intagna företagen samt senare gjorda kompletteringar och nu föreslagna ändringar framgår av följande sammandrag:

	Ursprungligen beräknade byggnadskost- nader	Nu beräknade merkostnader på grund av pris- stegring
I förteckningen i proposition 1948: 2 intagna företag jämte kompletteringar t. o. m. 1953 års statsverksproposition	102 796 300	33 062 000 ¹
Nu föreslagna tillägg till förteckningen	4 178 000	1 526 000
Nu föreslagna utmönstringar ur förteckningen	—3 601 000	—1 907 000
Summa kr	103 373 300	32 681 000
Tidigare anvisade merkostnadsanslag		25 000 000
Återstår summa kr		7 681 000
Därav äskat för budgetåret 1954/55		4 000 000

Sammanlagt erfordras således för täckande av kostnadsstegringarna för samtliga de byggnadsföretag, som enligt styrelsens förslag nu bör ingå i förteckningen, i runt tal 32 700 000 kr. För kostnadsstegringar har riksdagen tidigare anvisat sammanlagt 25 000 000 kr., varför det återstående medelsbehovet vid nu rådande kostnadsnivå uppgår till 7 700 000 kronor. För nästa budgetår beräknar styrelsen medelsbehovet till 4 000 000 kronor.

Departementschefen erinrar inledningsvis om att den sjunkande tendens, som byggnadskostnaderna visade sommaren 1952, har fortsatt och att kostnaderna sommaren 1953 enligt byggnadsstyrelsens beräkningar praktiskt taget låg på samma nivå som under sommaren 1951, vilket medfört att den reella belastningen på merkostnadsanslaget nu beräknas bli något lägre än som förutsattes i fjolårets statsverksproposition.

Departementschefen anför vidare följande.

Byggnadsstyrelsen har nu föreslagit, att den ursprungligen i propositionen 1948: 2 intagna förteckningen över byggnadsföretag, för vilka på grund av den allmänna kostnadsökningen uppkomna merkostnader får bestridas från nu ifrågakvarande anslag, kompletteras med ytterligare ett tjugotal företag. Då förteckningen enligt hittills tillämpade principer endast bör omfatta till kommunikations-, eklestiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen hänförliga företag, för vilka merkostnader kan beräknas uppkomma, har i samråd med byggnadsstyrelsen tilläggen till förteckningen begränsats till endast fyra företag. De beräknade merkostnaderna för dessa uppgår till sammanlagt ca 1,5 milj. kr. Då, såsom jag redovisat i proposition 1953: 58, tre planerade förvaltningsbyggnader i Stockholm på grund av ändrade förutsättningar inte kommer till utförande, har styrelsen å andra sidan utmönstrat ifrågakvarande byggnadsföretag ur förteckningen samt för ett fjärde företag gjort en mindre korrigerig med hänsyn till att de ursprungliga ombyggnadsplanerna inte realiserats i full utsträckning. Dessa

¹ För det i 1952 års statsverksproposition i förteckningen intagna byggnadsföretaget Statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorium, ursprungligen kostnadsberäknat till 2 895 000 kr, har genom misstag tidpunkten för kostnadsberäkningen kommit att angivas till år 1948 i stället för rätteligen år 1946. Vidtagen korrigerig härför medför en ökning av de beräknade merkostnaderna med 403 000 kr. Därjämte har byggnadsstyrelsen företagit en omräkning av kostnadsstegringarna mellan sommaren 1950 och sommaren 1951, varvid framkommit att det tidigare upptagna beloppet, 19 300 000 kr, rätteligen skall vara 19 554 000 kr. Slutligen har siffran korrigerats för den prissänkning som ägt rum intill sommaren 1953.

senare åtgärder innebär en minskning av den beräknade totala merkostnaden med ca 1,9 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen beräknar således nu det totala medelsbehovet för att täcka hittills uppkomna merkostnader till ca 32,7 milj. kr, varav 25 milj. kr redan anvisats av riksdagen. I enlighet med vad jag uttalat vid behandlingen av kollektivanslaget till byggnadsarbeten för länsstyrelserna, bör emellertid merkostnadsanslaget efter utgången av innevarande budgetår ej längre belastas med merkostnader, som är att hänföra till nämnda arbeten. De ändringar, som därav påkallas i den till grund för merkostnadsanslaget liggande förteckningen, torde få vidtagas vid utgången av innevarande budgetår, då definitiva uppgifter rörande ianspråktagandet av merkostnadsanslaget för landsstatsbyggnader kommer att föreligga.

Enligt under hand lämnade uppgifter uppskattar byggnadsstyrelsen belastningen av merkostnadsanslaget efter innevarande budgetår och för andra byggnadsföretag än landsstatsbyggnader till sammanlagt ca 2,6 milj. kr., varav ca 1,6 milj. kr. beräknas falla på budgetåret 1954/55. Den förutsedda behållningen å anslaget vid utgången av innevarande budgetår utgör ca 2,6 milj. kr., varför någon förstärkning av anslaget tills vidare inte är erforderlig.

Utskottet. Den ursprungligen i propositionen 1948:2 intagna förteckningen över vissa byggnadsföretag, för vilka till följd av den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppstått merkostnader, har nu föreslagits skola kompletteras med ytterligare fyra företag. Å andra sidan ha, av i statsverkspropositionen närmare angivna skäl, tre företag ansetts böra avföras från förteckningen, varjämte för ett fjärde företag gjorts viss utgiftskorrigering. Det totala behovet av medel för att täcka hittills uppkomna merkostnader skulle därefter uppgå till ca 32,7 milj. kronor, varav 25,0 milj. kronor redan anvisats av riksdagen. För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen äskat ytterligare 4,0 milj. kronor.

Under hänvisning till det förslag som närmare berörts under punkten 25 i det föregående har emellertid departementschefen framhållit, att förevarande anslag efter utgången av innevarande budgetår ej längre bör belastas med merkostnader som äro att hänföra till byggnadsarbeten för länsstyrelserna. Då medelsbehovet för nästa budgetår därigenom beräknas komma att nedgå till ca 1,6 milj. kronor och en behållning å anslaget av ca 2,6 milj. kronor väntas föreligga per den 30 juni 1954, har departementschefen icke funnit någon omedelbar anslagsförstärkning vara erforderlig. Departementschefen har vidare uttalat, att de förändringar som av ovan angivna skäl påkallas i den till grund för merkostnadsanslaget liggande förteckningen böra få vidtagas vid utgången av innevarande budgetår, då definitiva uppgifter rörande anslagets ianspråktagande för landsstatsbyggnader komma att föreligga.

Mot vad departementschefen sålunda anfört och förordat har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må godkänna de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1954 förordade ändringarna beträffande den förteckning som ligger till grund för användningen av investeringsanslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.

Fonden för låneunderstöd.

32:o) Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1953/54. Kungl. Maj:t har (punkt 36, s. 136 och 137) föreslagit riksdagen att till Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1953/54 för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

För vart och ett av budgetåren 1951/52—1953/54 har riksdagen till Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för räkenskapsåren 1950/51—1952/53 anvisat investeringsanslag av 2,2 milj. kr. De för budgetåren 1951/52 och 1952/53 anvisade anslagen har ej behövt tagas i anspråk utan har vid resp. budgetårsskiftet i statsbokföringen reglerats över titeln Lånemedel. Då bolagets bokslut för räkenskapsåret 1/10 1952—30/9 1953 ännu inte föreligger kan f. n. inte avgöras, om det för innevarande budgetår anvisade anslaget behöver utnyttjas. Bliir så inte fallet skall behållningen vid budgetårets utgång liksom tidigare regleras över titeln Lånemedel.

För räkenskapsåret 1953/54 är bolaget likaledes berättigat till garanti intill ett högsta belopp av 2 200 000 kr. enligt de grunder, som angivits i det vid bildandet av SAS-konsortiet mellan de danska, norska och svenska regeringarna träffade garantiavtalet (se prop. 1950: 260).

I anslutning till förevarande anslagsfråga har i statsrådsprotokollet lämnats en redogörelse för vissa bokföringsåtgärder som företagits i samband med likvidationen av AB Flygintressenter.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Garanti till Aktiebolaget Aero-transport för 1953/54* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

Diverse kapitalfonder.

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

33:o) Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. Kungl. Maj:t har (punkt 37, s. 138—146) föreslagit riksdagen att under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond för budgetåret 1954/55 anvisa investeringsanslag å tillhoppa 36 600 000 kronor.

Under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond har, såvitt angår kommunikationsdepartementet, för budgetåret 1953/54 anvisats samt för budgetåret 1954/55 äskats följande investeringsanslag:

	1953/54	1954/55
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	5 000 000	6 300 000
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	31 000 000	25 500 000
Flytande materiel	2 600 000	2 800 000
Grustag m. m.	2 000 000	3 000 000
Effektförråd	4 000 000	6 000 000
Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 500 000	1 500 000
Summa kronor	46 100 000	45 100 000

Häruöver hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om höjning av det av 1953 års riksdag medgivna beställningsbemyndigandet för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1955/56 från 12 000 000 till 18 000 000 kr samt att ett beställningsbemyndigande intill 18 000 000 kr. måtte medgivas även för budgetåret 1956/57.

I petita den 26 augusti 1953 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* bl. a. framhållit, att styrelsen vid beräkning av anslagsäskandena för nästa budgetår i princip utgått från vad föredragande statsrådet anförde i 1952 års statsverksproposition (bil. 27, s. 141) rörande riktlinjer för väg- och vattenbyggnadsverkets investeringar i förrådsfonden för tiden efter budgetåret 1952/53. De då anförda beloppen hänförde sig emellertid till löne- och prisnivån år 1951, varför de nu måst uppräknas med hänsyn till den höjda kostnadsnivån.

Beträffande den närmare motiveringen till styrelsens förslag torde få hänvisas till propositionen (s. 139—143).

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag har yttranden avgivits av *arbetsmarknadsstyrelsen* och *statens handels- och industrikommission* (s. 144).

Föredraganden har anfört följande.

För budgetåret 1954/55 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknat de under förrådsfonden erforderliga investeringsutgifterna till sammanlagt 45,1 milj. kr. Därav har 36,1 milj. kr. upptagits å anslagen till Garage- och förrådsbyggnader, Motorfordon och vägmaskiner m. m., och Flytande materiel jämte dispositionsanslaget, för vilka anslag, enligt vad jag anfört under punkt 1, under innevarande budgetår den totala medelsförbrukningen är maximerad. Resterande 9 milj. kr. av äskandena hänför sig till anslagen till Grustag m. m. och Effektförråd. Styrelsen har vid anslagsberäkningen förutsett, att en höjning av nu gällande investeringsram intill beloppet av den anslagssumma, som disponeras under nu löpande budgetår, skulle vara möjlig och därför upptagit anslagsbehovet för 1954/55 lika med den beräknade medelsförbrukningen. Såsom anförts under punkt 1, har jag emellertid icke ansett mig kunna tillstyrka en större höjning av investeringsramen för innevarande budgetår än från 35 till 36,4 milj. kr. Jag har där också förordat,

att ramen för nästa budgetår preliminärt fixeras till 35 milj. kr. och därvid förutsatt, att den skall omfatta samma anslag som tidigare. Medelsförbrukningen å övriga anslag synes även nästa budgetår kunna regleras genom anslagsanvisningen.

I det föregående har vid varje anslag redovisats tabeller, vari styrelsens beräkningar rörande medelsförbrukningen under innevarande och nästa budgetår angivits och varav även framgår vilka anslag styrelsen med ledning av dessa beräkningar äskat för budgetåret 1954/55. Tabellerna visar därjämte, hur medelsförbrukningen vid de av mig förordade ramarna för 1953/54 och 1954/55 kan förutses bli fördelad på resp. anslagstitlar och vilka anslag jag förordar för nästa budgetår.

Enligt de riktlinjer för investeringarna i förrådsfonden, som godkändes av 1952 års riksdag, beräknades vid 1951 års penningvärde det normala ersättningsbehovet av garage- och förrådsbyggnader m. m. till 2 650 000 kr. per år samt av motorfordon och vägmaskiner till 17 000 000 kr. per år. Samtidigt godkändes femårsplaner för dels återhämtande av eftersläpningen i garage- och förrådsbyggandet med en beräknad årskostnad av 1 340 000 kr., dels upprustning av färjebeståndet med en årskostnad av 1 200 000 kr. Kostnaderna under nästa budgetår för detta program uppskattar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till sammanlagt ca 24,8 milj. kr., i vilken siffra inräknats tillägg för de prisförändringar, som skett från våren 1951 till sommaren 1953. De senare har beräknats efter 6 procent för byggnader, 13 procent för fordon och maskiner och 11 procent för flytande materiel och uppgår sammanlagt till ca 2,6 milj. kr., att jämföras med ca 4,4 milj. kr. för innevarande budgetår. Jag har ingenting att erinra mot dessa beräkningar.

Med den utveckling, som väginvesteringarna tagit under de senaste åren måste mellertid redan nu 1952 års program för investeringarna i förrådsfonden betraktas som ett minimiprogram. Ytterligare investeringar för fordon och maskiner blir erforderliga, om en effektiv organisation av byggnads- och underhållsverksamheten på vägområdet skall kunna upprätthållas. Detta drar vidare med sig, att garage- och förrådsorganisationen måste utbyggas. I vad gäller motorfordon och vägmaskiner, räknar styrelsen därför med ett medelsbehov av 6 250 000 kr. för fortsatta nyanskaffningar under nästa budgetår. Beträffande garagebyggnaderna förordar styrelsen, att ett femårsprogram upplägges, enligt vilket med en årlig investeringskostnad av 1,2 milj. kr. ett behövt tillskott av sammanlagt 400 garageplatser beräknas kunna åstadkommas. Dessutom föreslår styrelsen, att ytterligare 11 depåverkstäder skall uppföras under en period av 6 å 7 år med en beräknad årlig investeringskostnad av ca 0,5 milj. kr. Då jag funnit det möjligt att begränsa medelsförbrukningen å vissa andra anslag, till vilka jag strax återkommer, finner jag mig kunna tillstyrka, vad styrelsen sålunda föreslagit.

I äskandena för innevarande budgetår föreslog väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att beredskapslager av grus skulle uppläggas till en kostnad av 6 milj. kr., vilken i huvudsak skulle fördelas på två år. För ändamålet anvisade 1953 års riksdag 2 milj. kr. Styrelsen har nu äskat ytterligare 3 milj. kr. — För innevarande budgetår yrkade styrelsen även, att under anslaget till Effektförråd skulle anvisas 10 milj. kr. till ett beredskapslager av klor-kalcium. På Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen 4 milj. kr. Styrelsen har nu för nästa budgetår äskat återstående belopp, 6 milj. kr.

Jag anser, att här berörda beredskapsplaner bör fullföljas. Jag har emellertid funnit det nödvändigt och möjligt att så sker i en något långsammare takt än den styrelsen förutsatt, varför jag föreslår att för nästa budgetår till Grustag m. m. anvisas 1 milj. kr. och till Effektförråd 2 milj. kr.

Styrelsens investeringsplaner i övrigt har inte givit mig anledning till någon erinran.

Under de senaste åren har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhållit successiva bemyndiganden att utlägga beställningar av fordon och maskiner. Senast 1953 års riksdag medgav sålunda, att styrelsen för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1955/56 lämnades beställningsbemyndigande intill ett belopp av 12 milj. kr. Styrelsen har nu under hänvisning till den ökade medelstilldelningen för inköp av vägmaskiner m. m. föreslagit, att sistnämnda bemyndigande skall ökas till 18 milj. kr. och att ett motsvarande bemyndigande med avseende på 1956/57 om likaledes 18 milj. kr. skall lämnas. Med hänsyn till den omslutning, som fordons- och maskinanskaffningarna redan har, och sannolikheten för, att dessa även i fortsättningen måste hållas på en hög nivå, anser jag mig kunna tillstyrka styrelsens förslag.

En tillämpning av det minimalalternativ, som redovisats under punkt 1, kommer för förrådsfondens del att medföra beskränningar av byggnadsprogrammet och inskränkningar i anskaffningarna för maskincentralförrådet om sammanlagt 3,5 milj. kr.

Utskottet. De ramreglerade investeringsutgifterna under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond ha för innevarande budgetår maximerats till sammanlagt 35,0 milj. kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu hemställt, att detta rambelopp höjes till 43,1 milj. kronor. Föredraganden har emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka en större höjning än till 36,4 milj. kronor.

Under punkten 1 har utskottet redan anmält, att utskottet intet har att erinra mot detta förslag. Av vad utskottet därvid anfört framgår vidare, att utskottet delar föredragandens uppfattning, att investeringarna i förrådsfonden under nästa budgetår böra hållas inom en ram av 35,0 milj. kronor, vilket i förhållande till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkningar innebär en reduktion med 1,1 milj. kronor.

Den under förevarande punkt lämnade redogörelsen ger vid handen, att nyssnämnda investeringssumma föreslagits skola fördelas med 6,3 milj. kronor på garage- och förrådsbyggnader m. m., med 25,5 milj. kronor på motorfordon och vägmaskiner m. m., med 2,8 milj. kronor på flytande materiel samt med 0,4 milj. kronor på sådana utgifter som bestridas från dispositionsanslaget. Utgångspunkten för denna fördelning har varit de riktlinjer för investeringarna i förrådsfonden som godkändes av 1952 års riksdag, varvid vederbörlig hänsyn tagits till inträdda kostnadsstegringar. Därutöver ha emellertid vissa utgiftsposter ytterligare uppräknats, vilket i huvudsak motiverats med den ökade omfattning väginvesteringarna numera erhållit. För finansiering av ifrågakvarande byggnads- och anskaffningsprogram anses en anslagsförstärkning på sammanlagt 33,6 milj. kronor vara erforderlig. Medelsbehovet under de icke ramreglerade anslagen till gruslag m. m. och effektförråd har därjämte beräknats till respektive 1 och 2 milj. kronor.

Vad föredraganden i berörda avseenden anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker jämväl, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnas äskade bemyndiganden i fråga om beställning av viss materiel till maskincentralförrådet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Garage- och förrådsbyggnader m. m.	6 000 000 kronor,
b) Motorfordon och vägmaskiner m. m.	25 500 000 kronor,
c) Flytande materiel	2 100 000 kronor,
d) Grustag m. m.	1 000 000 kronor,
e) Effektförråd	2 000 000 kronor.

Stockholm den 9 mars 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Näsgård, Leander, Gillström, fröken Andersson, herrar Hesselbom, Gustaf Andersson, Sundelin, Einar Persson, Boman, Erik Svedberg, Elfving och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmberg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Ståhl, Lindholm, Rubbestad, Svensson i Ljungskile, Åkerström, Hoppe, fröken Elmén, herrar Jansson i Kalix, Onsjö och Birke;

dock att herr Löfroth deltagit i stället för herr Malmberg i Skövde vid behandlingen av punkten 15.

Reservation

vid *punkten 15* (Biltrafik) av herr *Ohlon*, fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, *Svensson* i Ljungskile, fröken *Elmén*, herrar *Birke* och *Löfroth*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 159 och II: 176 samt I: 297 och II: 193, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande å s. 31, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »förevarande medelsäskande», bort ha följande lydelse:

»Genom den inköpspolitik som järnvägsstyrelsen bedriver på förevarande område sker en successiv förändring av den reguljära landsvägstrafikens struktur, i det att den statliga sektorn ständigt vidgas. Den principiellt viktiga frågan om billinjerörelsens ställning och organisation inom det samlade transportsystemet har dock ännu icke blivit avgjord. Ett dylikt klarläggande kan emellertid väntas ske genom den trafikutredning som nyligen tillsatts. I likhet med motionärerna finner utskottet det därför mindre lämpligt att den statliga linjetrafiken ytterligare utvidgas, innan resultatet av pågående utredningsarbete föreligger. Av i motionerna lämnade exempel framgår också, att detta arbete i andra sammanhang tillmåtts sådan betydelse, att vissa åtgärder ej ansetts böra genomföras för att icke den kommande utvecklingen skall föregripas. Då den nu ifrågavarande inköpsverksamheten dessutom får anses innebära en stark tendens till monopolisering av linjetrafiken, vilket ur olika synpunkter framstår såsom betänkligt, har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till det i motionerna I: 159 och II: 176 samt I: 297 och II: 193 framställda yrkandet om avslag på Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 159 och II: 176 samt I: 297 och II: 193, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag till förvärv av billinjer.»